

Přehled projektu

LETECKÁ ARCHEOLOGIE (1992 – 2007)

Archeologický ústav AV ČR, v.v.i.

Martin Gojda

PROČ LETECKÁ ARCHEOLOGIE jako součást programu AÚ ?

Krajinný transekt:
4 časové vrstvy osídlení
viditelné na povrchu terénu

Cíle projektu

- **Hlavní cíl projektu**
- Systematické provádění leteckého průzkumu a fotografické dokumentace historické krajiny (reliktů zaniklého osídlení, urbánních a architektonických celků, terénním výzkumem zkoumaných archeologických památek, přírodních prvků majících vztah k člověku a jeho sídelním aktivitám v minulosti), základní zpracování a uložení tímto způsobem shromážděných dat
- **Dílčí cíle projektu**
- Integrace získaných poznatků do ochrany archeologického a kulturně historického dědictví
- Využití letecko-archeologických dat k řešení teoreticky definovaných projektů sídelní a krajinné archeologie
- Doplnování informací o archeolog. lokalitách identifikovaných při leteckém průzkumu dalšími nedestruktivními a málo destr. metodami a zvyšování jejich stupně poznání
- **Vztah k jiným projektům**

Historie projektu

- **1992 – 1997**
  - nejprve financován z rozpočtu AU
  - 1992 - expertní pomoc ze zahraničí, založení ALS
  - 1994 – 1996: 1. grantový projekt (GAČR)
  - 1997 – první souhrnná monografie (*LA v Čechách*, vydal AÚ)
- **1997 – 2002**
  - 1997 – investiční grantový projekt (SPPČ - GAČR) do r. 2002 nákup průzkumného letounu Cessna 172
- **2003/5 – 2010**
  - spolupráce se ZČU (*VZ Opomíjená archeologie*)

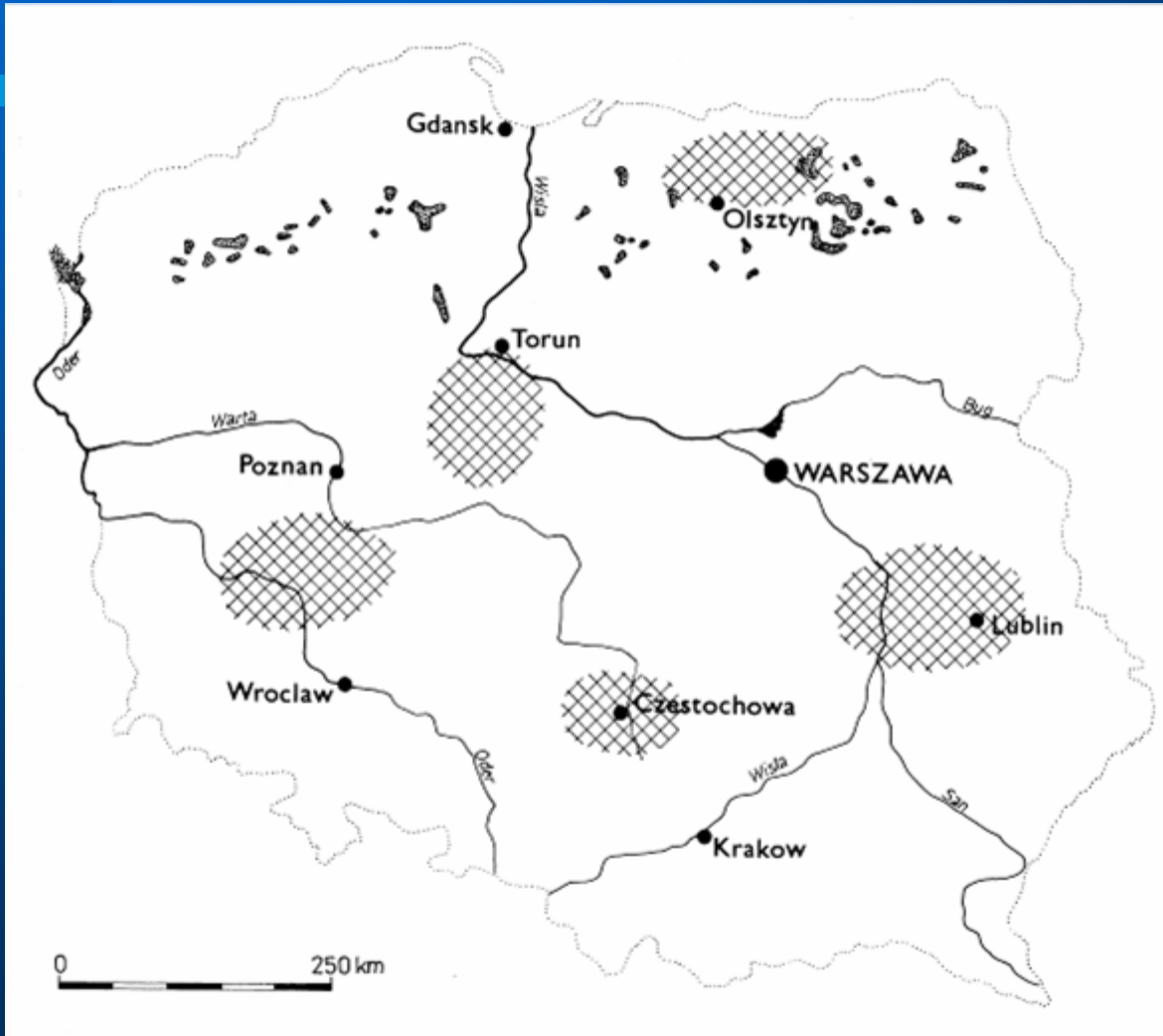
DALŠÍ INFORMACE...

Zahraniční aktivity

(mezinárodní letní školy letecké archeologie, expertní pomoc v Polsku)

POLSKO: letecko-průzkumné kampaně (2. polovina 90. let)

ARCHEOLOGIE KRAJINY

MARTIN
GOJDA

ACADEMIA

Archaeology

Ancient Landscape,
Settlement Dynamics
and Non-Destructive

edited by
MARTIN
GOJDA

ac

Ancient
Landscape,
Settlement
Dynamics
and
Non-Destructive
**Archaeo
logy**

edited by
MARTIN
GOJDA

academia

Nedestruktivní ARCHEOLOGIE

MARTIN KUNA A KOLEKTIV / ACADEMIA

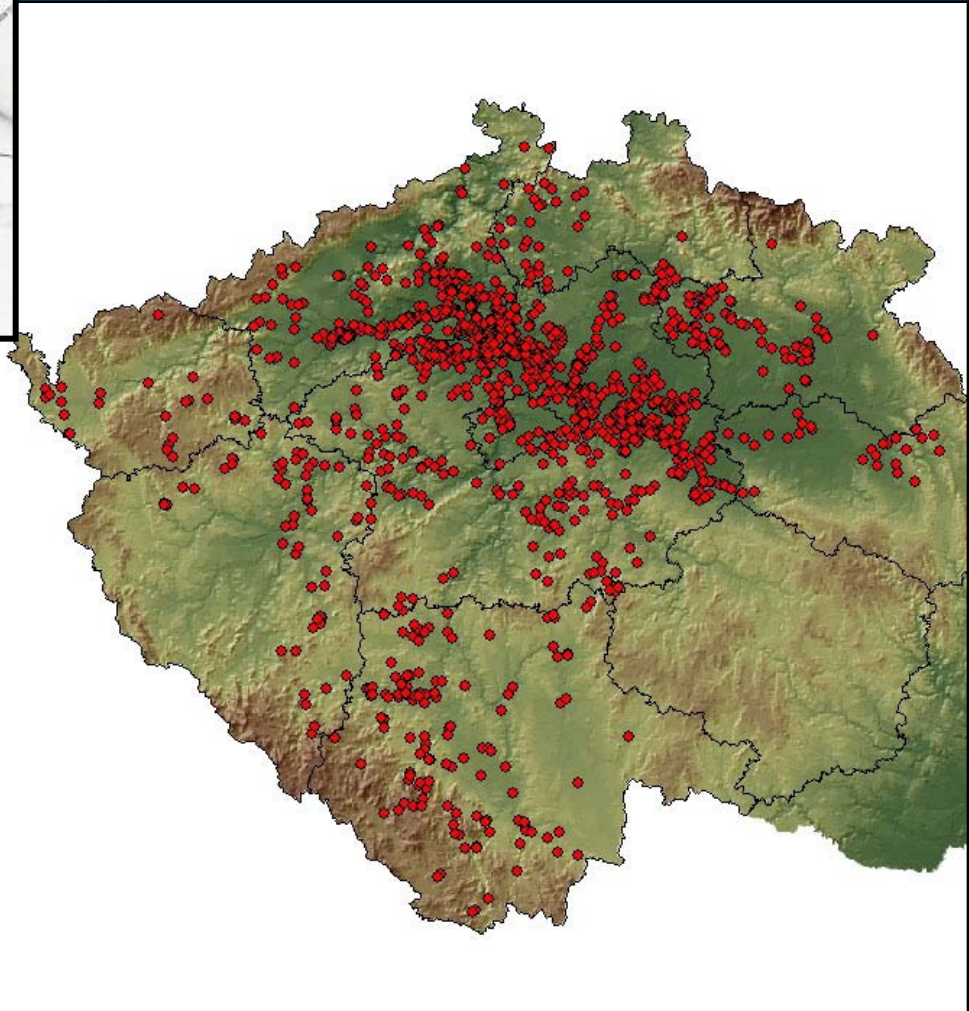
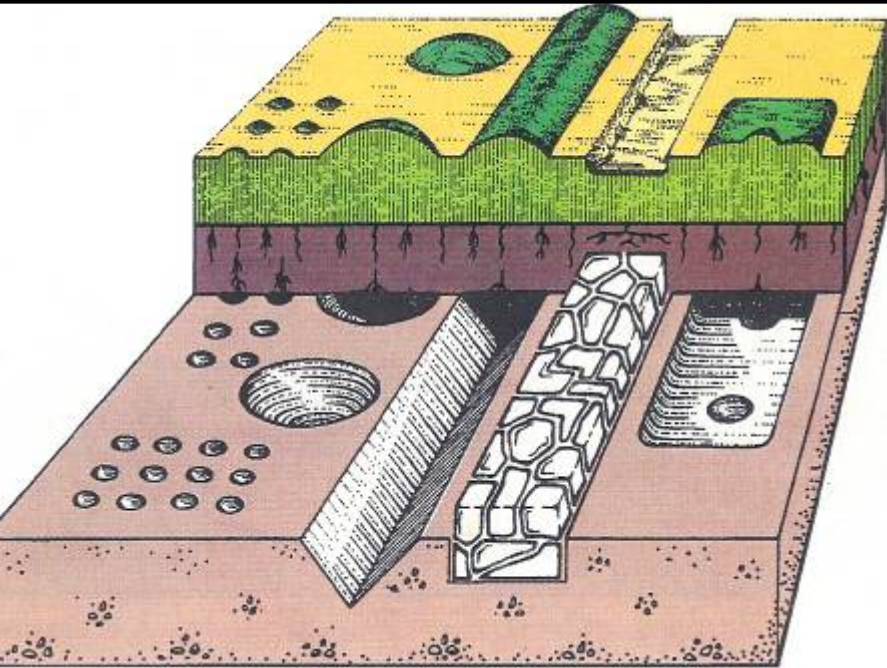

NON-DESTRUCTIVE
ARCHAEOLOGY

SBĚR DAT

Letecký průzkum

Cessna 172 OK-EKD

Roční provozní náklady letadla:

Hangárování (Praha – Letňany)	62 000,-
(ceny jsou přibližné)	
Roční prohlídka	32 000,-
Pojištění	50 000,-
Provozní náklady (benzín, oleje, údržba)	50 000,-

Majitel: Archeologický ústav AV ČR
Provozovatel: Paraklub Praha-Letňany
(T. Janíček)
Počet nalétaných hodin: 900

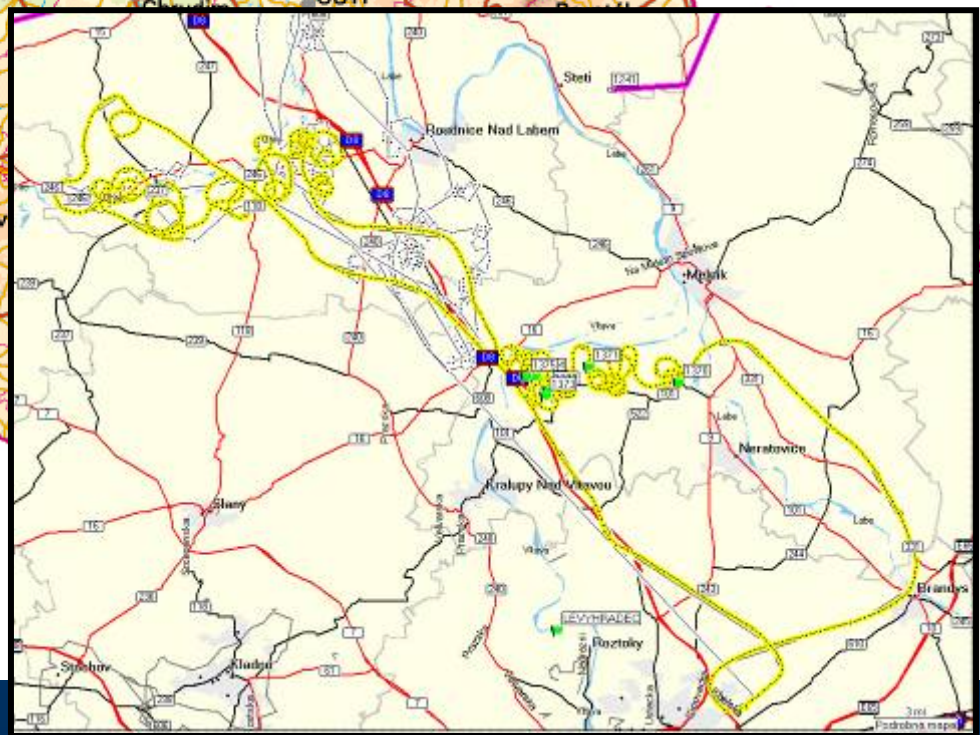

FOTOGRAFICKÁ a NAVIGAČNÍ TECHNIKA

0 50 km

11_07_03
Berounka, Vladař

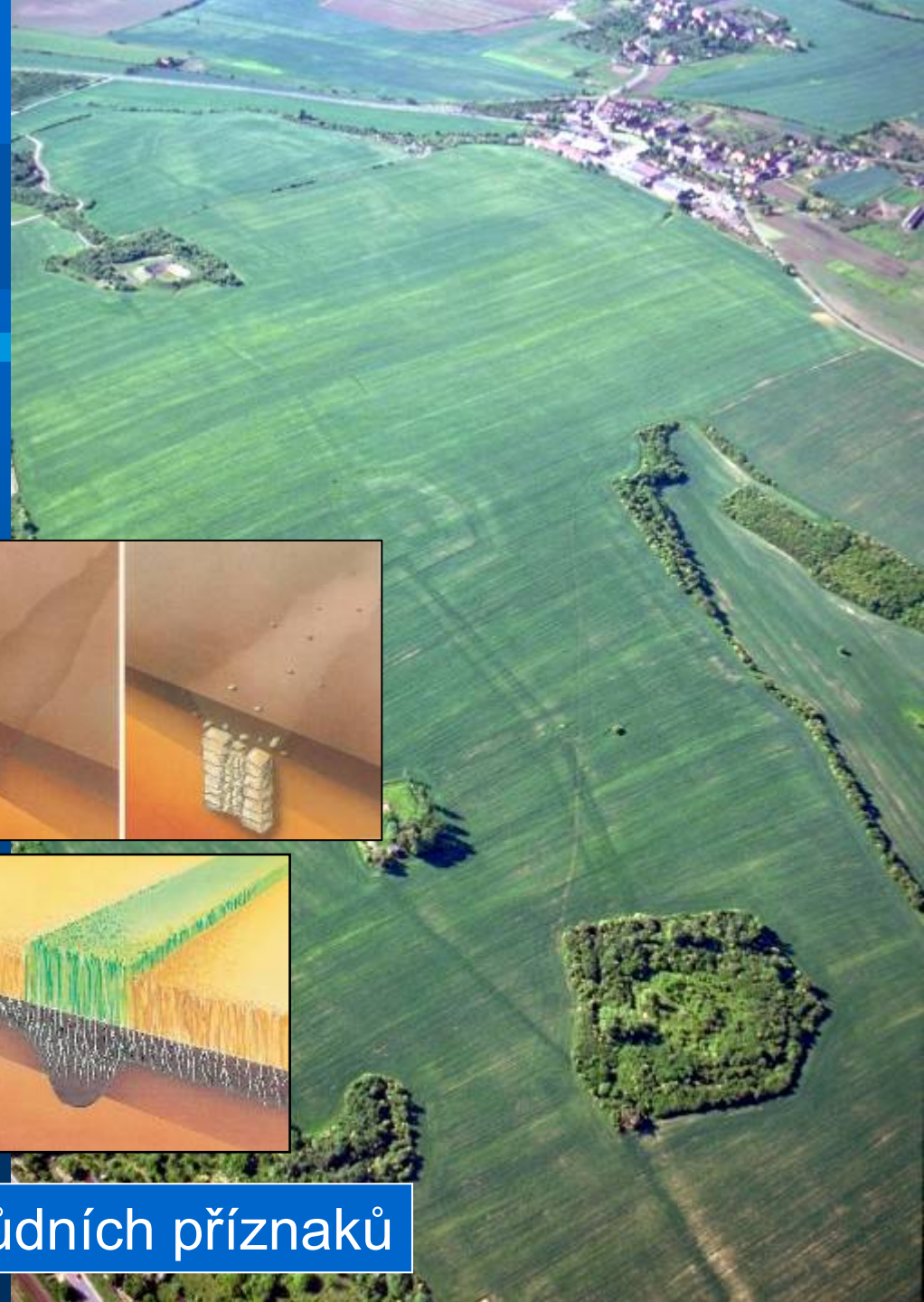

Domovské letiště PRAHA - LETŇANY

Princip tvorby porostových a půdních příznaků

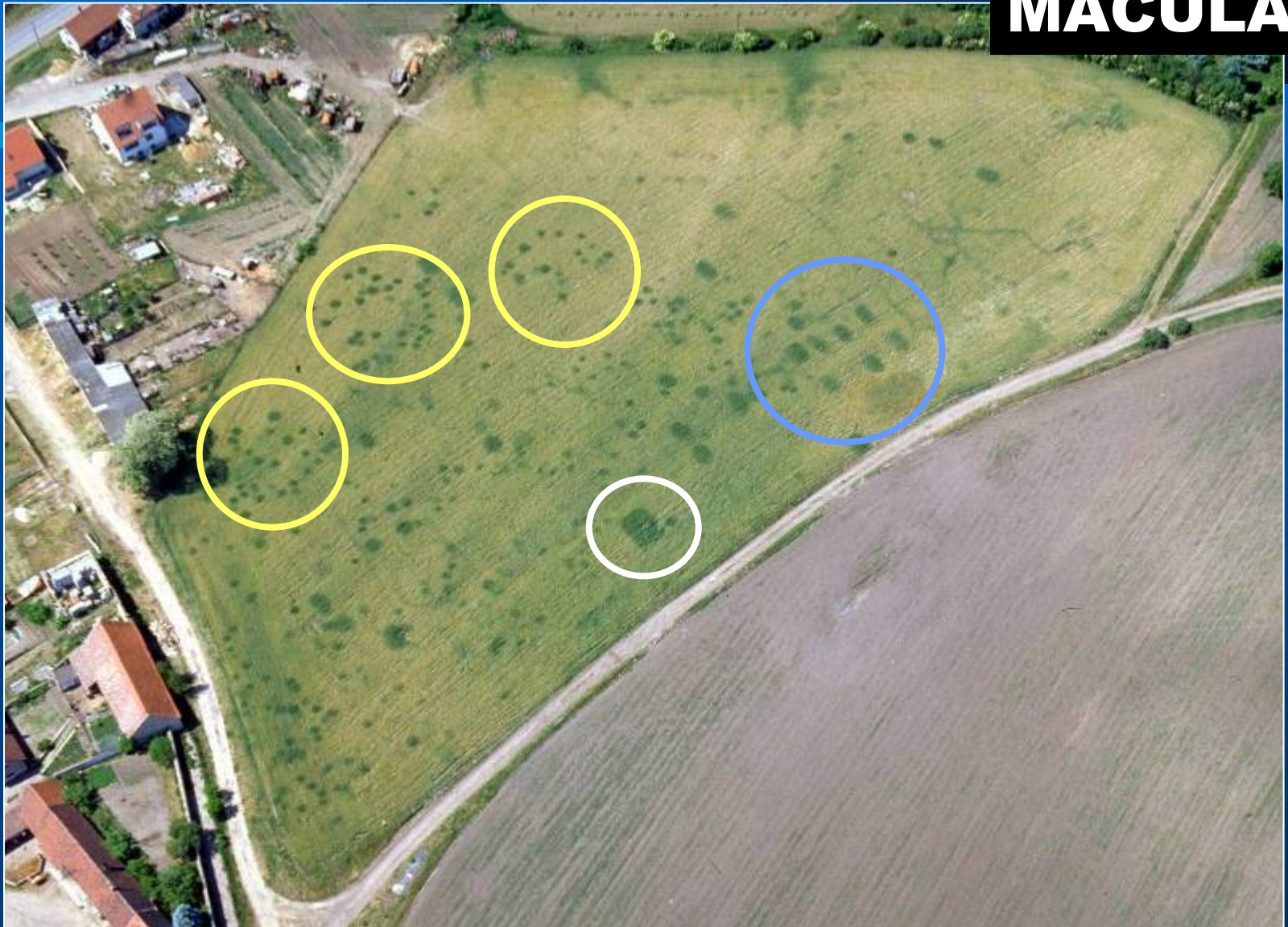

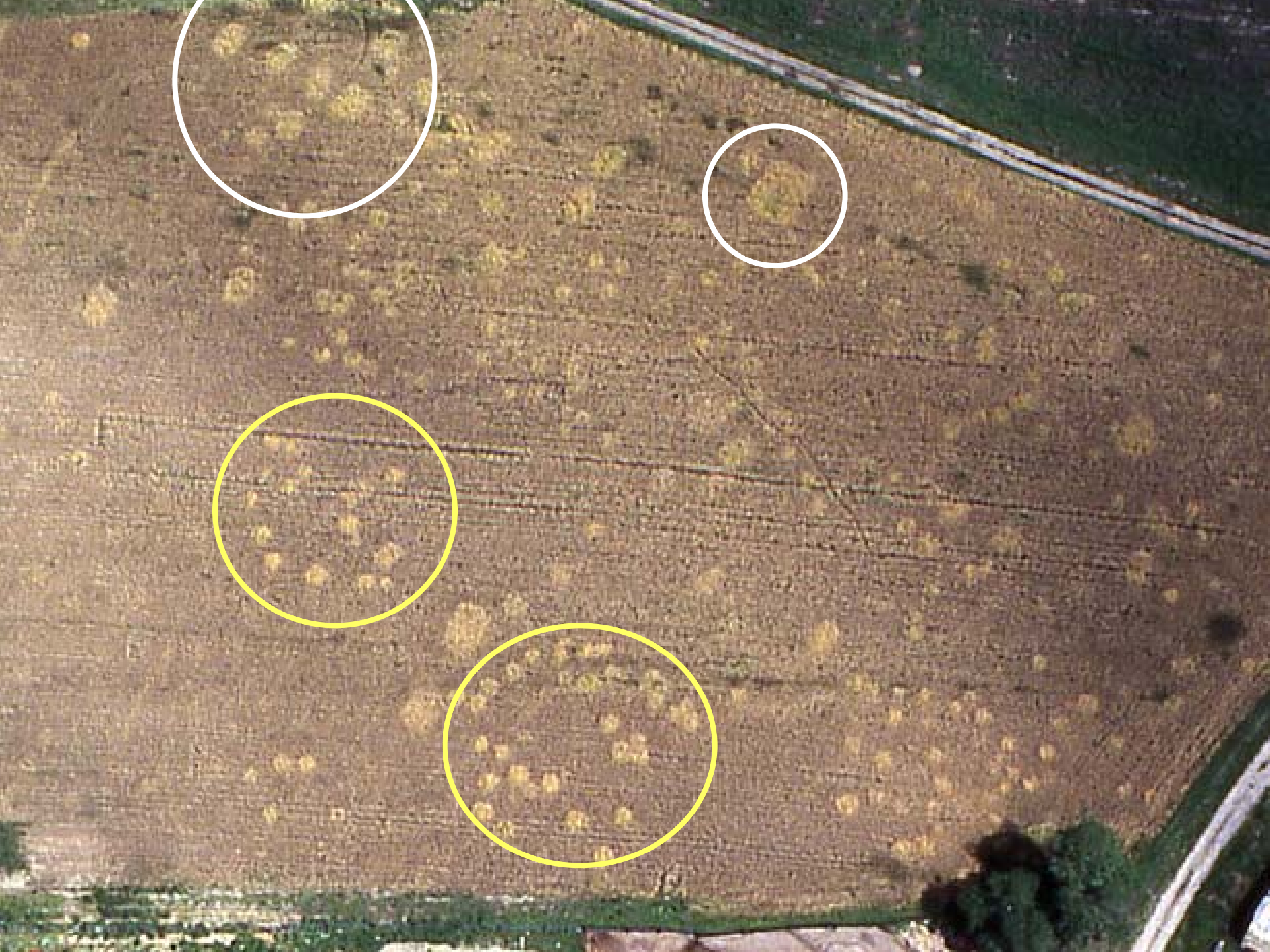

IDENTIFIKOVANÉ TYPY OBJEKTŮ / AREÁLŮ

MACULAE

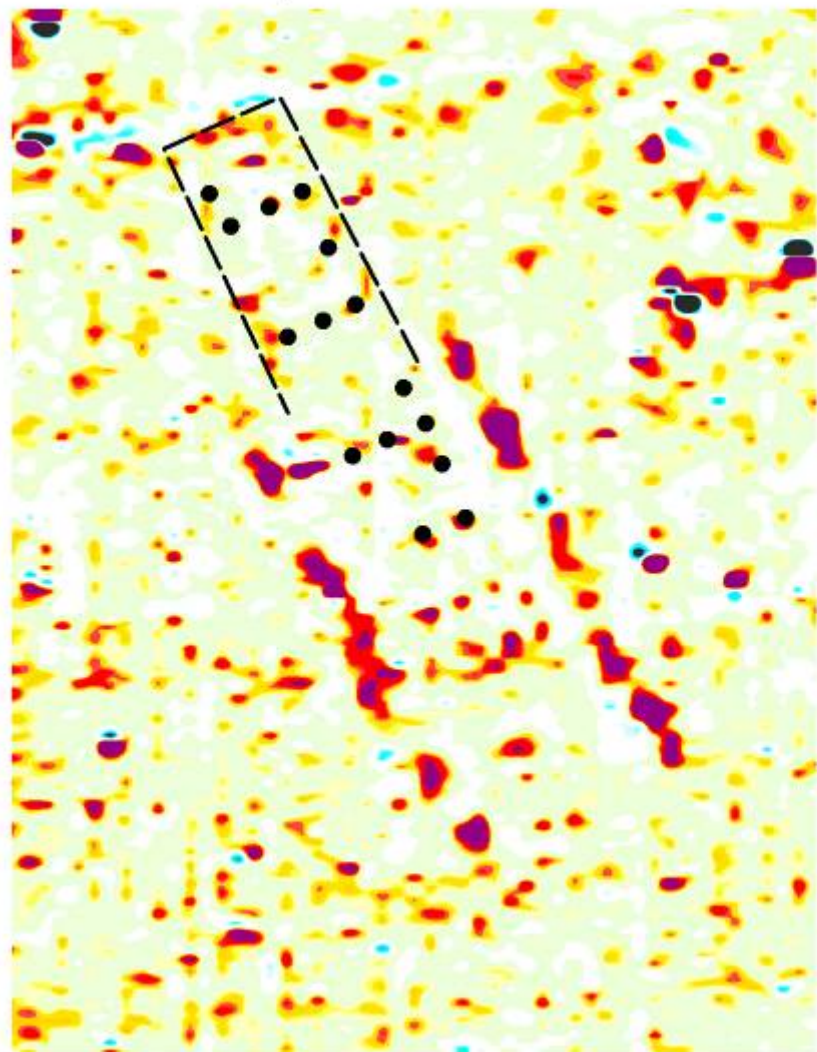

Hrdly, distr. Litomerice

nT/m

- 7.8
- 7.2
- 6.6
- 6.2
- 5.6
- 5.2
- 4.6
- 4.0
- 3.6
- 3.0
- 2.6
- 2.0
- 1.4
- 1.0
- 0.4
- 0.0
- 0.6
- 1.2
- 1.6
- 2.2
- 2.6
- 3.2
- 3.8
- 4.2
- 4.8
- 5.2
- 5.8
- 6.4
- 6.8
- 7.4
- 7.8

10 0 10
metres

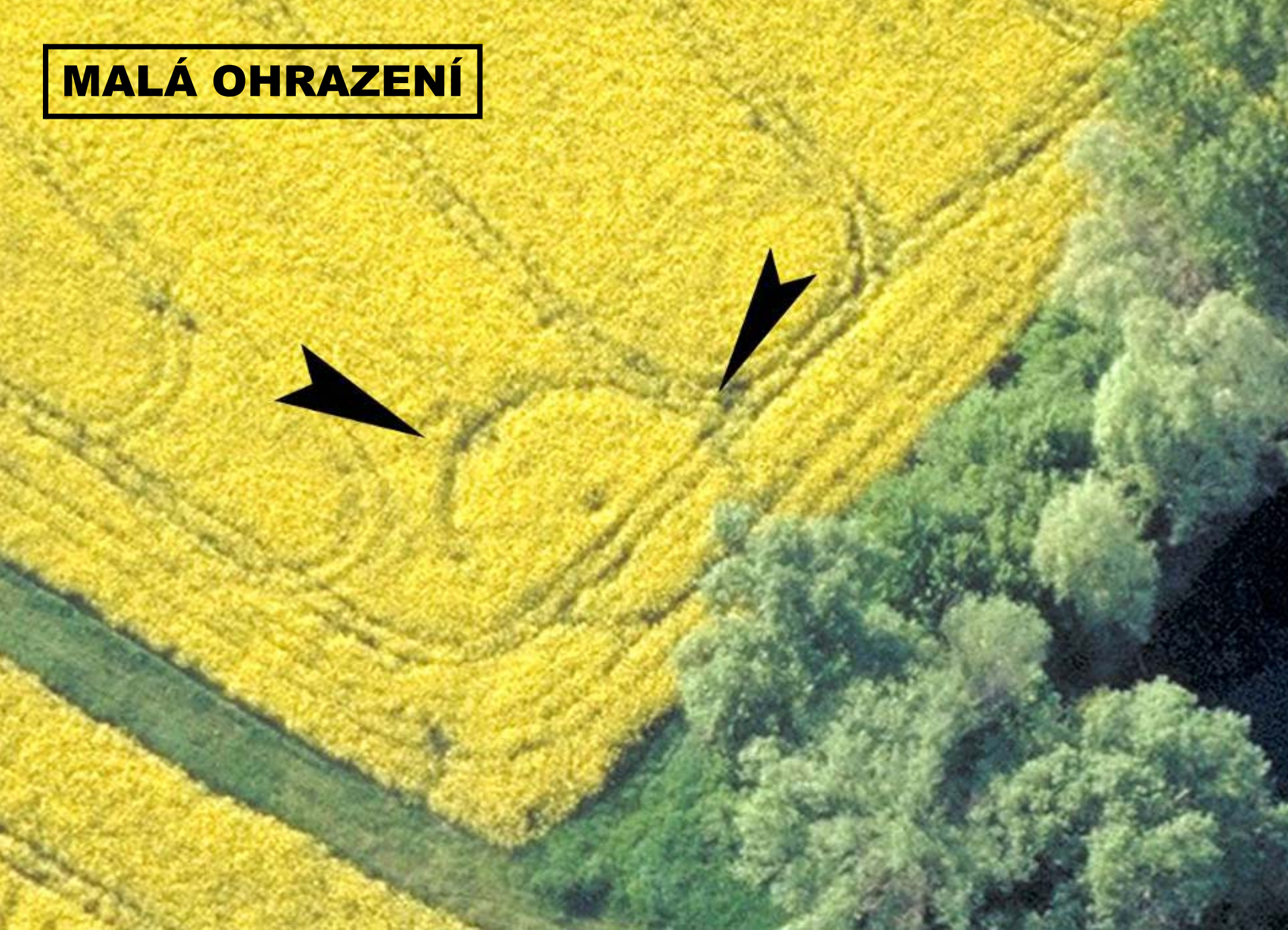

O HRAZENÍ

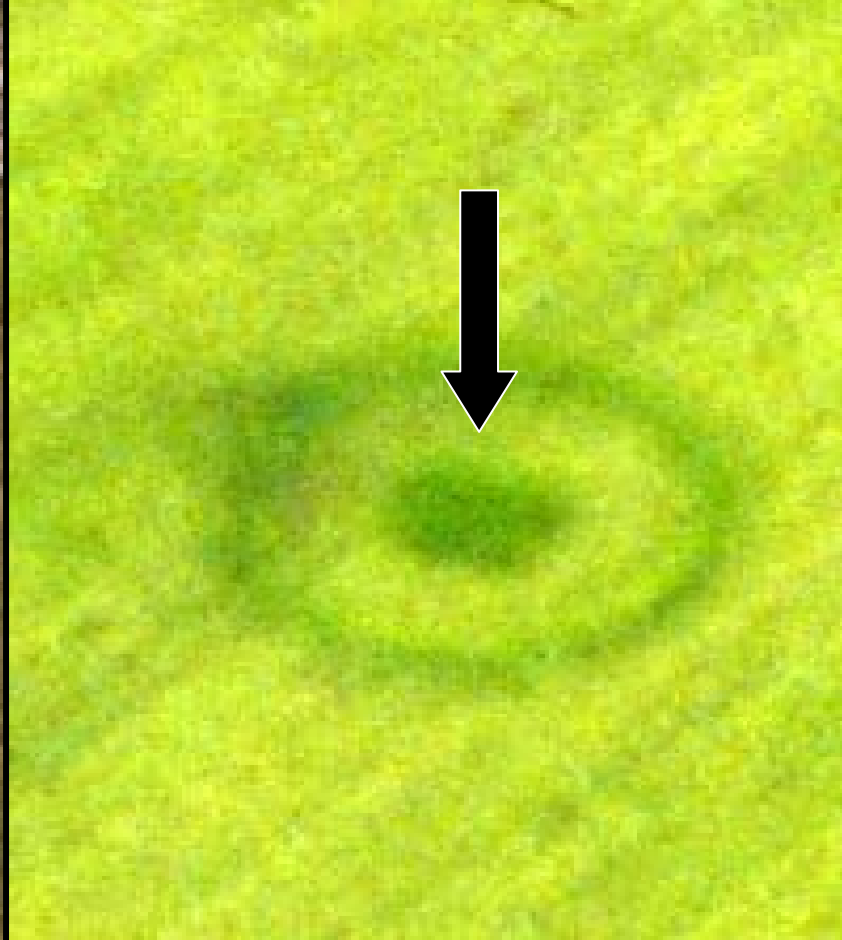

MALÁ OHRAZENÍ

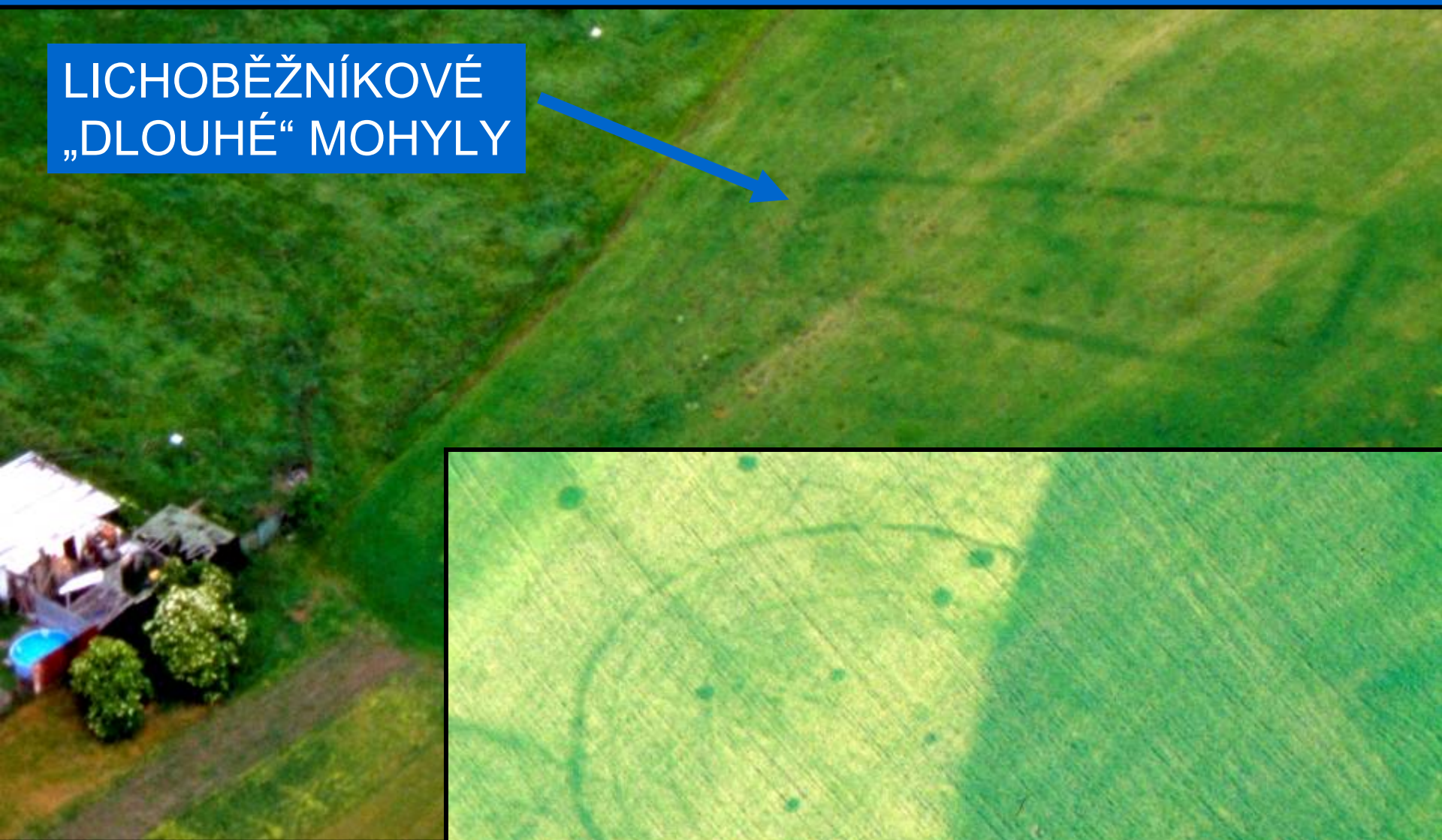

Malá ohrazení jsou nejběžnějším typem liniových objektů v Čechách

LICHOBĚŽNÍKOVÉ
„DLOUHÉ“ MOHYLY

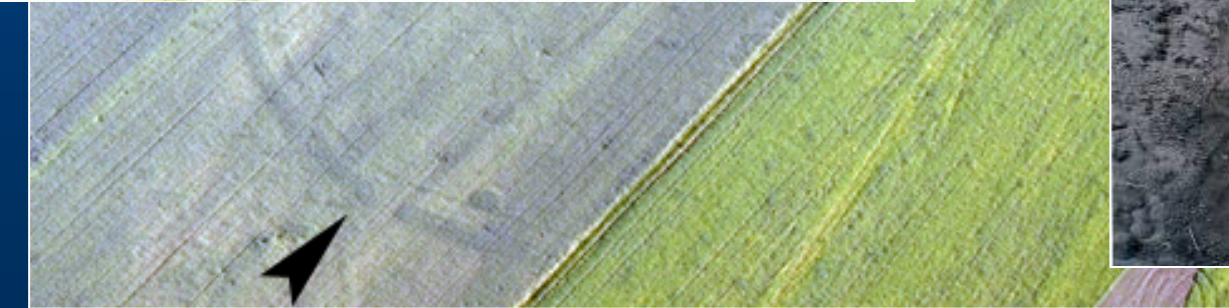
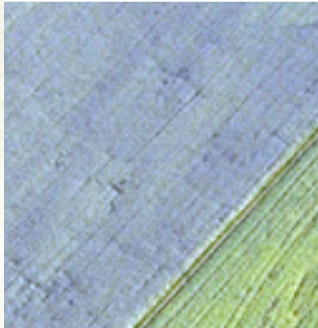

RONDEL

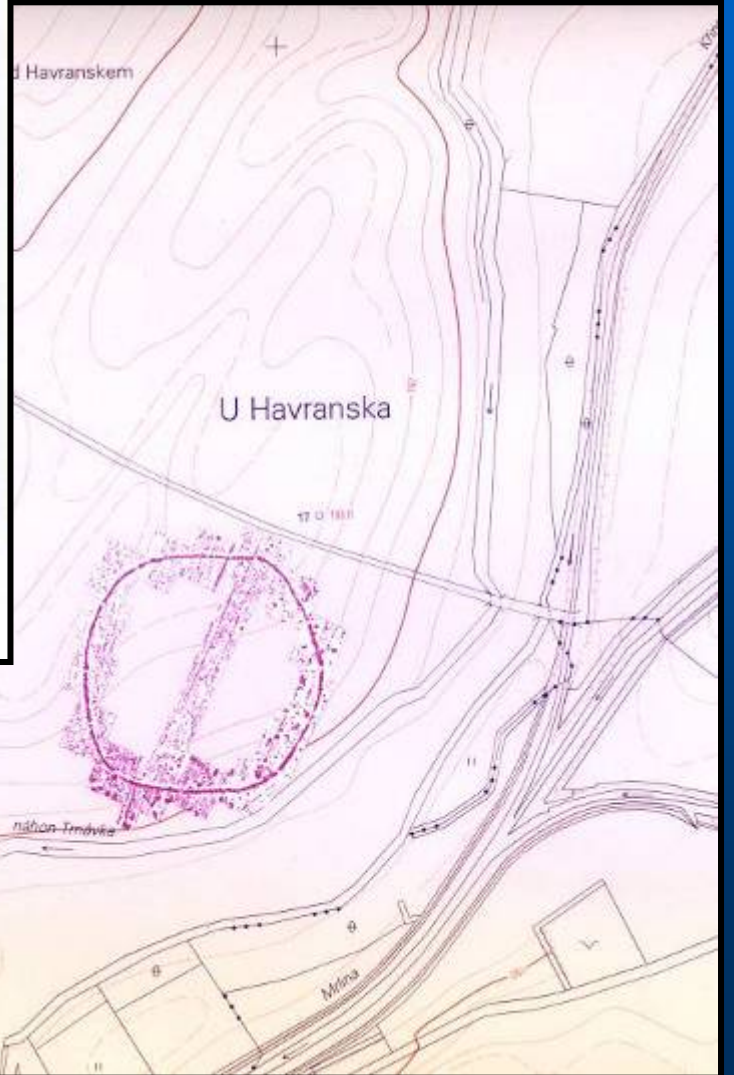
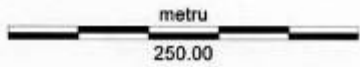
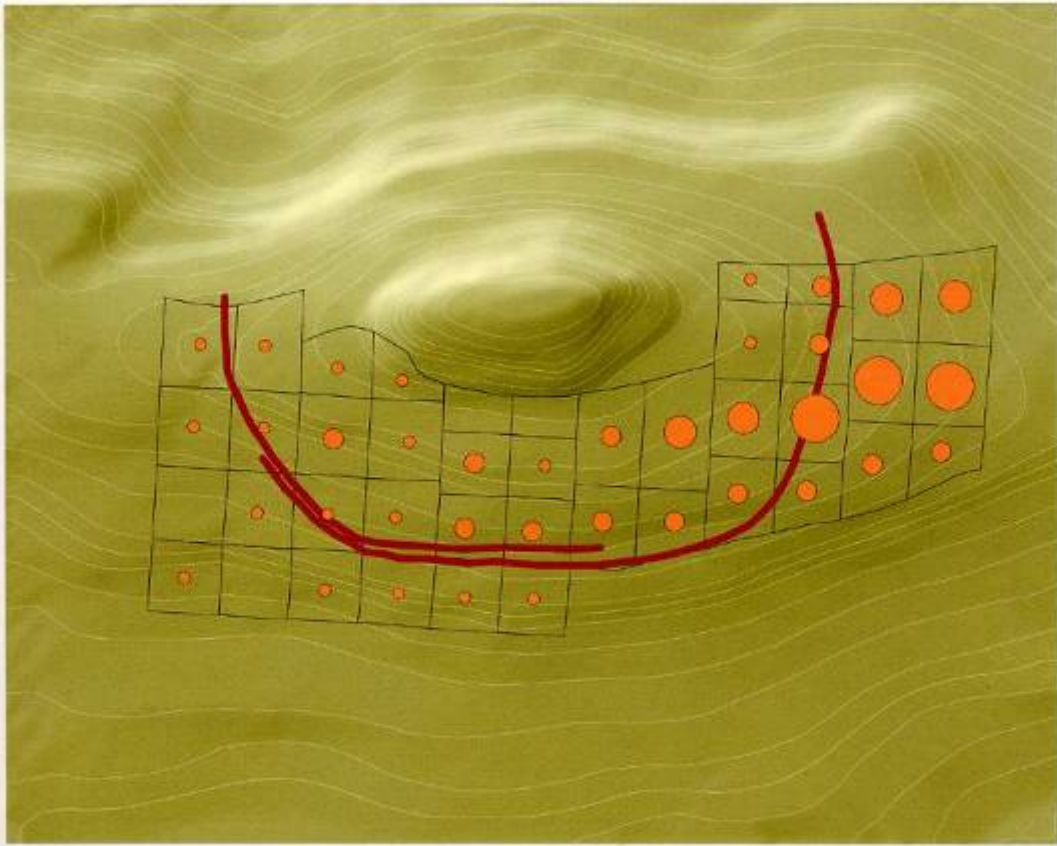

GPS station Trimble Pathfinder

0 100 200m

19 27,4

s1/2000

- Přívory

Horní

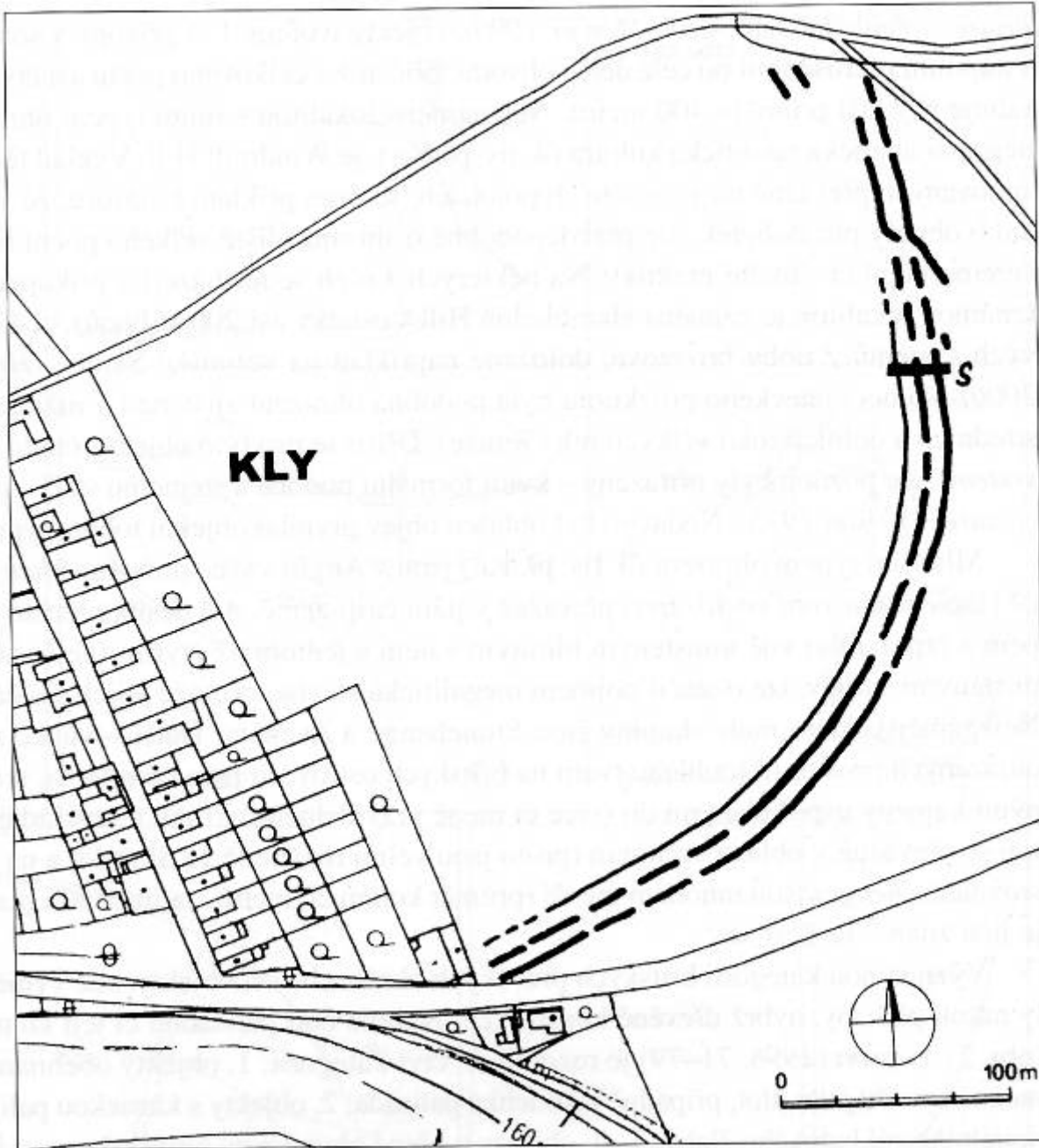

**THE TEST EXCAVATION
REVEALED THE AGE
OF THE ENCLOSED SITE**

**KLY - the Michelsberg
lowland enclosed site
in Bohemia**

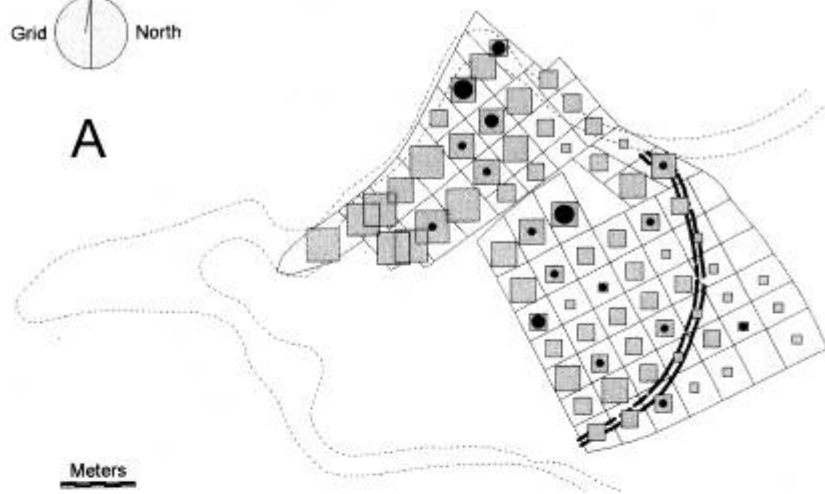
The site of KLY in August 2002 during the millenium flood

PREHISTORY, NEOLITHIC
(POTTERY)

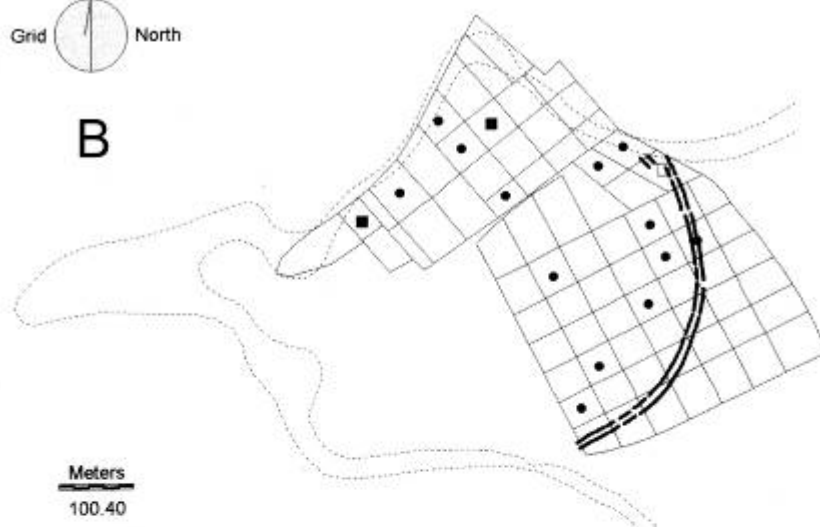
A

LITHICS

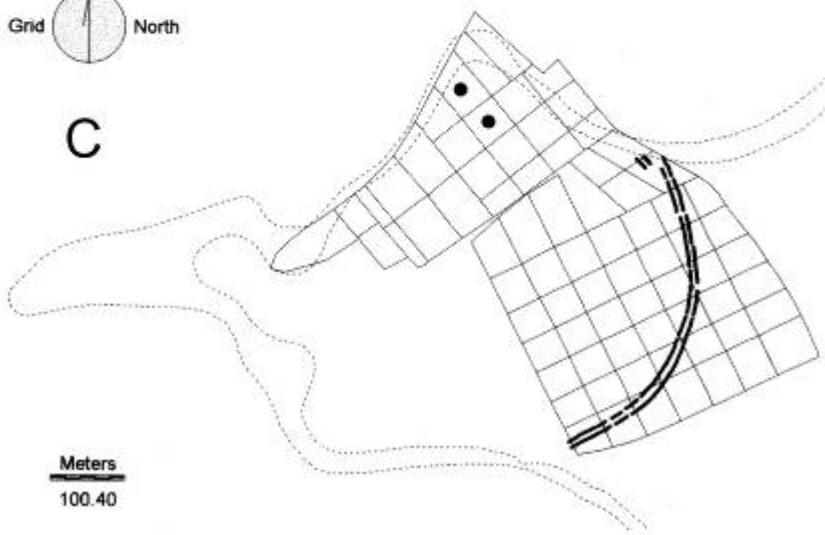
B

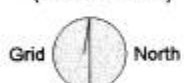
ENEOLITHIC
(POTTERY)

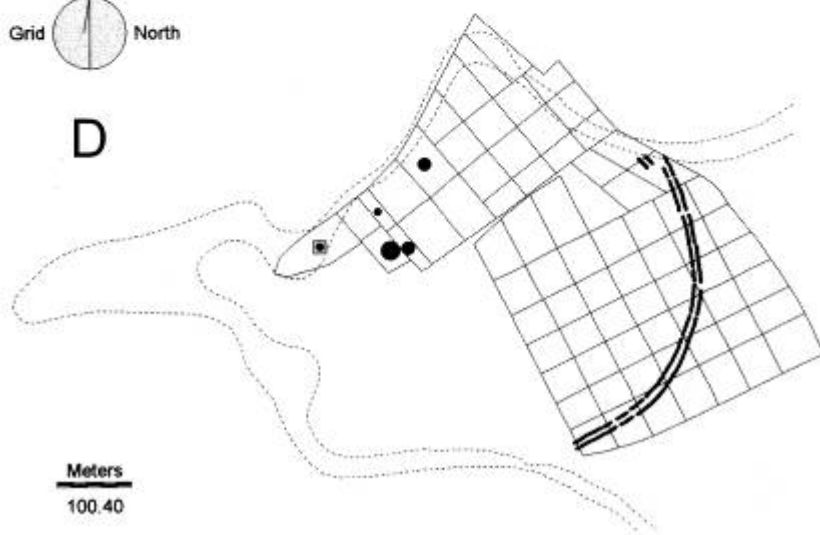
C

EARLY TO MIDDLE BRONZE AGE
(POTTERY)

D

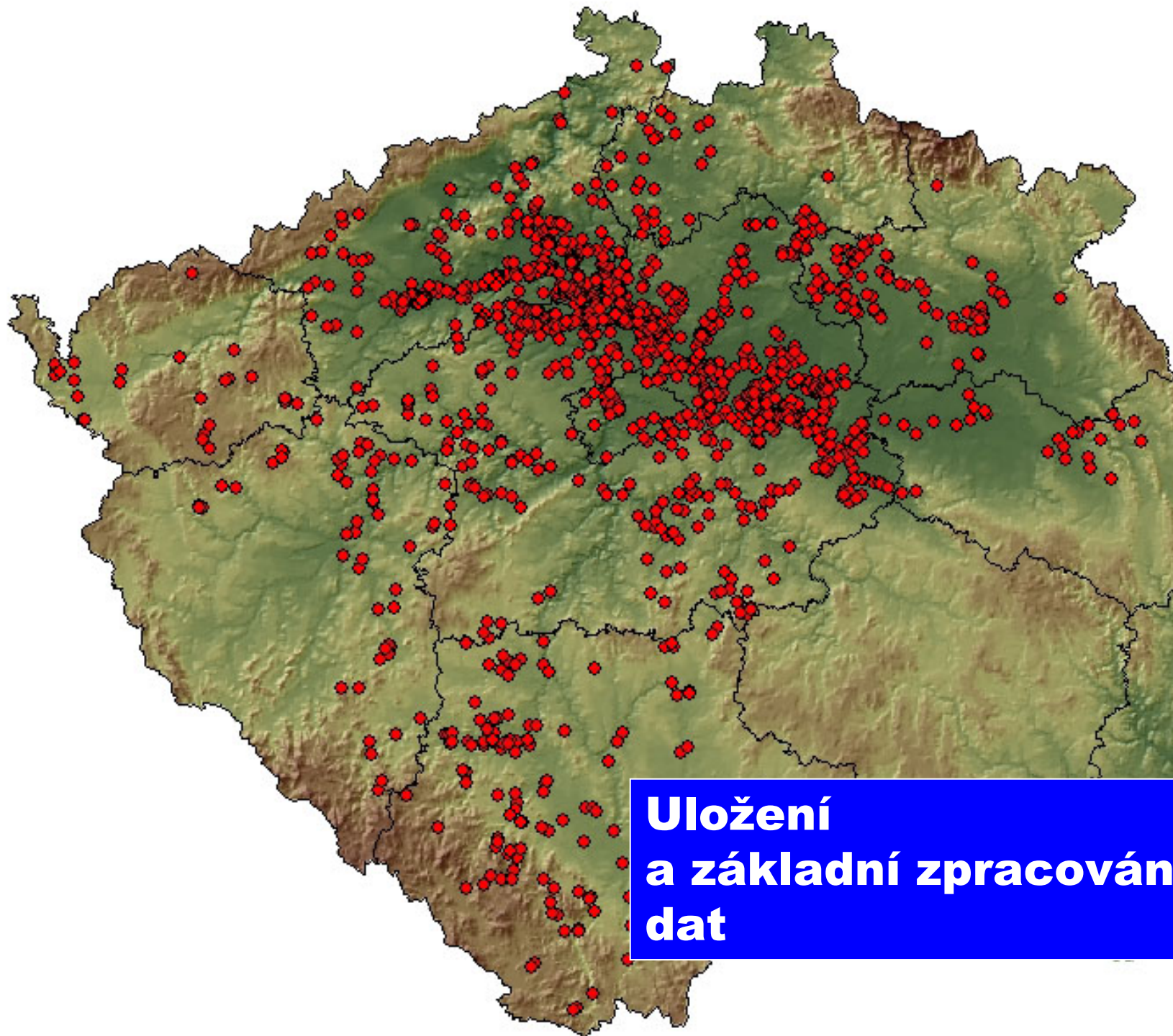
Letecká fotodokumentace
archeologie, architektura,
urbanismus, krajina

Dokumentace terénních výzkumů

**Uložení
a základní zpracování
dat**

Archiv leteckých snímků ARÚ (ALS)

Archiv leteckých snímků ARÚ (ALS)

- ALS sestává ze dvou částí, z fondů uložených v
- **1. TRADIČNÍ (analogové, papírové) FORMĚ**
- **2. DIGITÁLNÍ PODOBĚ**

Ad 1. Kromě záznamů o průběhu letů a přírůstkového indexu diapozitivů patří mezi tradičně archivované fondy **kolekce negativů** (6.500), **diapozitivů** (5.700) a **kolmých (fotogrammetrických) snímků** pořizovaných od meziválečného období vojenským letectvem (175).

Nejrozsáhlejší část papírových fondů ALS je tvořena **zvětšeninami šikmých leteckých snímků**; základní jednotkou, na níž je systém řazení snímků v této části archívu postaven, je **katastr (v současné době celkem 840**; snímky, mapy a doprovodný materiál jsou ukládány do individuálních složek). Nejnověji: **mapy 1:50 000 s lokalizací obj. areálů**

Ad 2. Digitální část fondů ALS je uložena na DVD/CD nosičích (v současnosti se provádí jejich zálohování na externí harddisky) a tvoří ji **dvě řady leteckých snímků (přírůstková a kategorická**, v každé kolem 4.000 snímků), **videozáznamy** (celkem 15 hodin; uloženy též na původních magnetických videopáskách) a **soubor naskenovaných diapozitivů** (přístupný přes Digitální archív ARÚ).

Archiv leteckých snímků ARÚ (ALS)

Původní umístění ALS ↑

Současné umístění: 1. patro
severního
křídla budovy ARÚ
(Archiv map a plánů)

Archiv leteckých snímků ARÚ (ALS)

Složky (abecedně podle obcí):
základní prvek tradiční (papírové)
části ALS

Část digitálních fondů ALS

1. Digitální fotografie
2. Originál magnetické pásky s videozáznamy

Archiv leteckých snímků ARÚ (ALS)

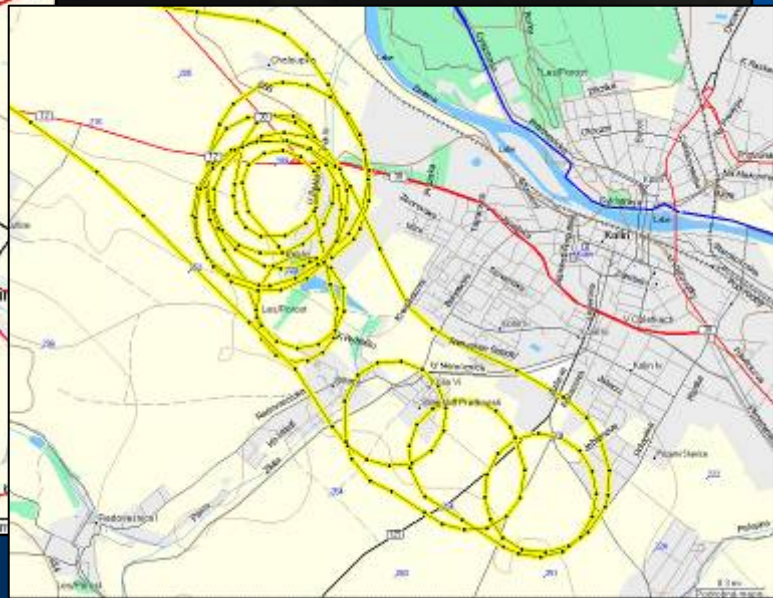
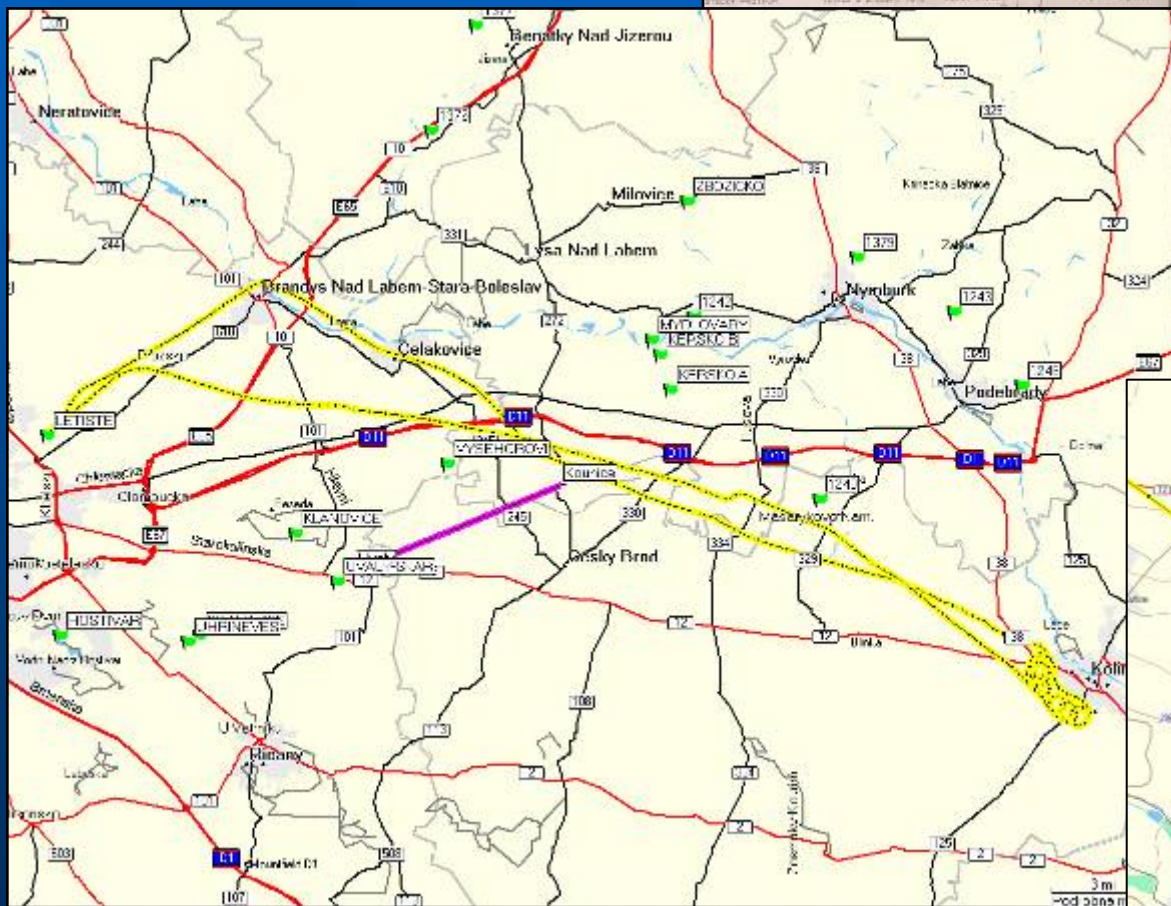
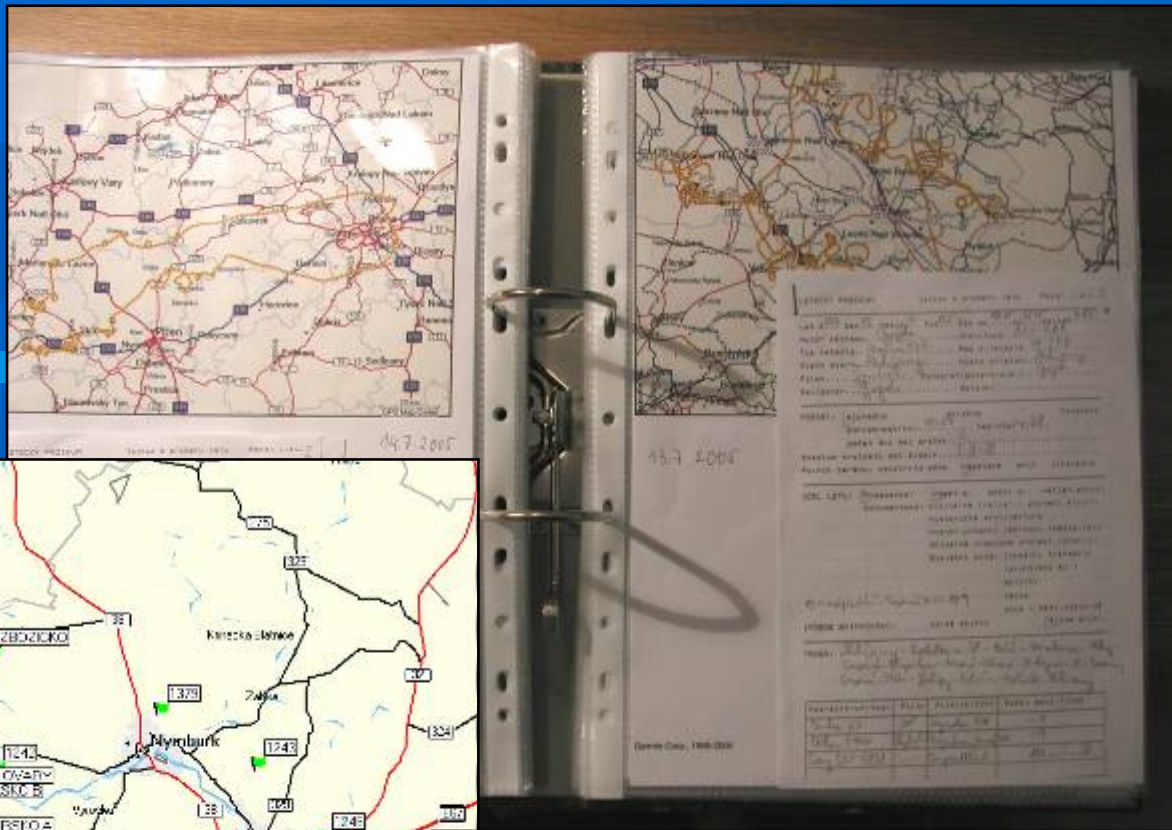

Digitální videozáznamy

1. Originální magnetické pásky
2. Kopie na DVD s interaktivním vyhledáváním jednotlivých lokalit

Záznamy o průběhu letu

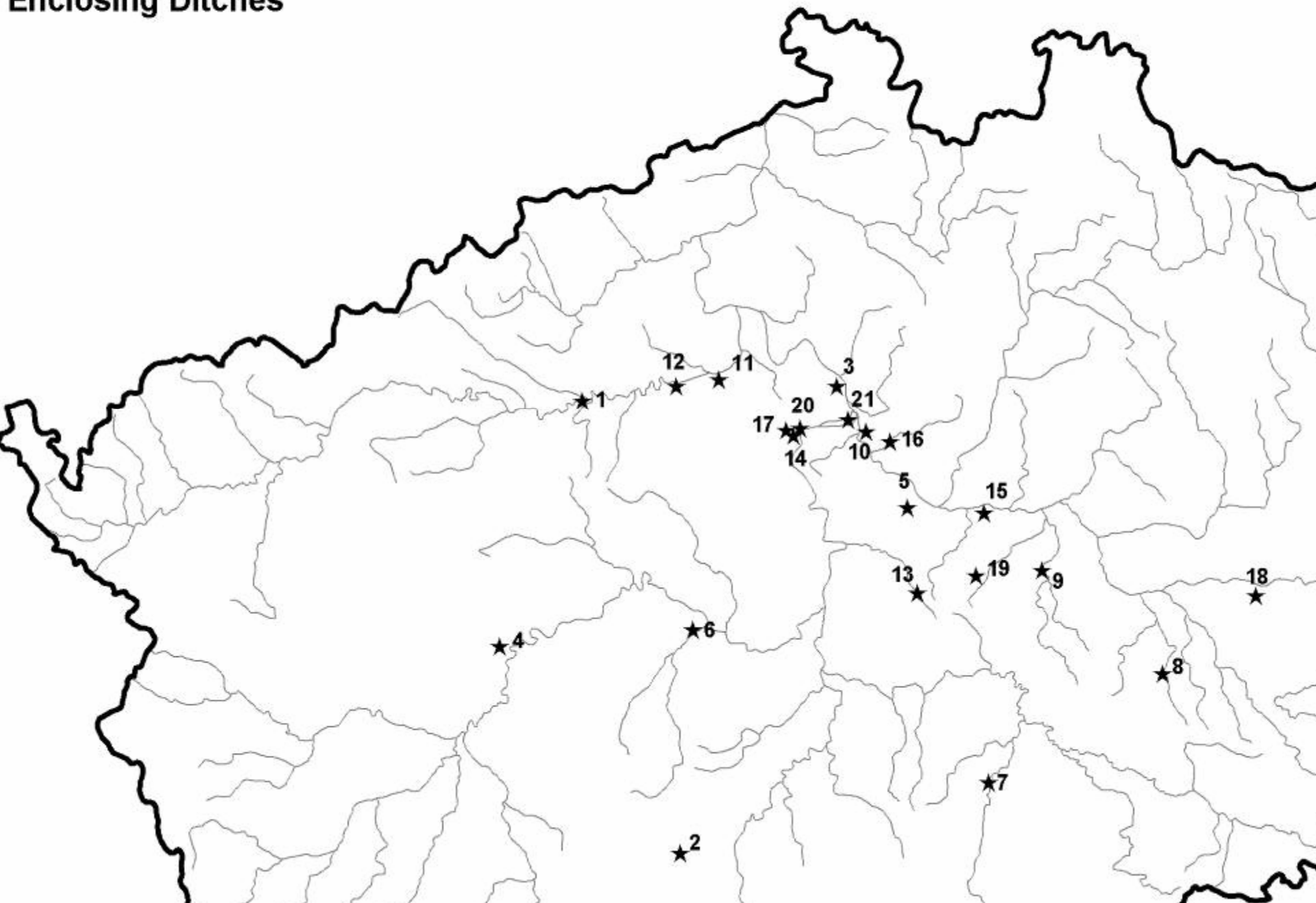

Archiv leteckých snímků ARÚ (ALS)

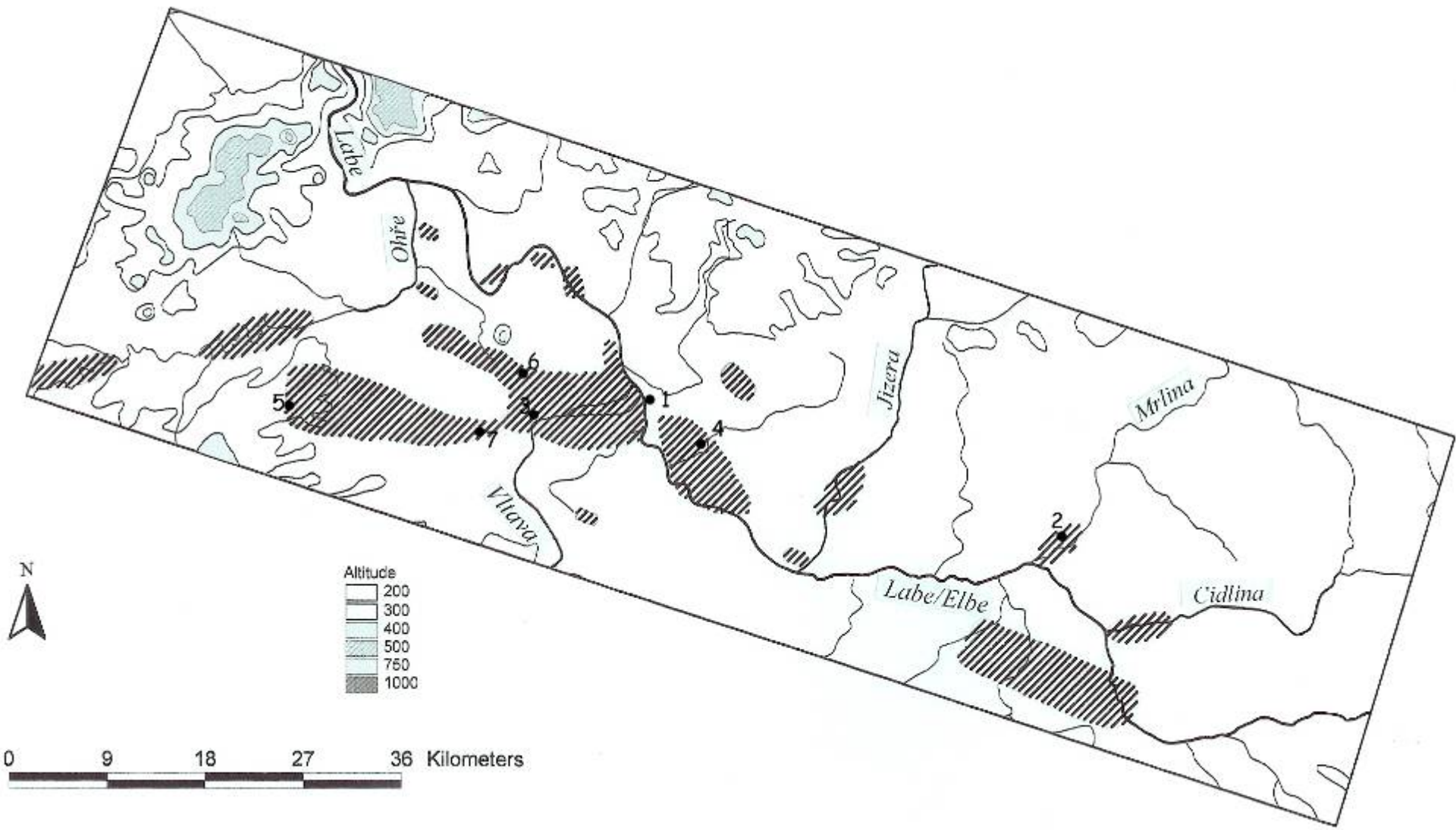
- Archiv nabízí materiál uplatnitelný při řešení výzkumných témat a badatelských teoreticky založených projektů a zároveň je jedinečným dokladem o stavu české krajiny a jejích historických kategoriích na přelomu prvního a druhého tisíciletí.
- Již nyní, po patnácti letech trvání leteckoarcheologického programu AÚ lze v nemalém počtu případů sledovat často velmi výrazné změny v podobě krajiny první poloviny devadesátých let 20. století a druhé poloviny prvního desetiletí 21. věku.
- Letecké fotografie a filmové záznamy hrají v oblasti ochrany kulturního dědictví stále významnější roli. Současné trendy ukazují, že fotografie pořizované z výšky – a to jak kolmé (fotogrammetrické) a šikmé letecké snímky, tak družicová data – jsou v mnoha ohledech nenahraditelné.

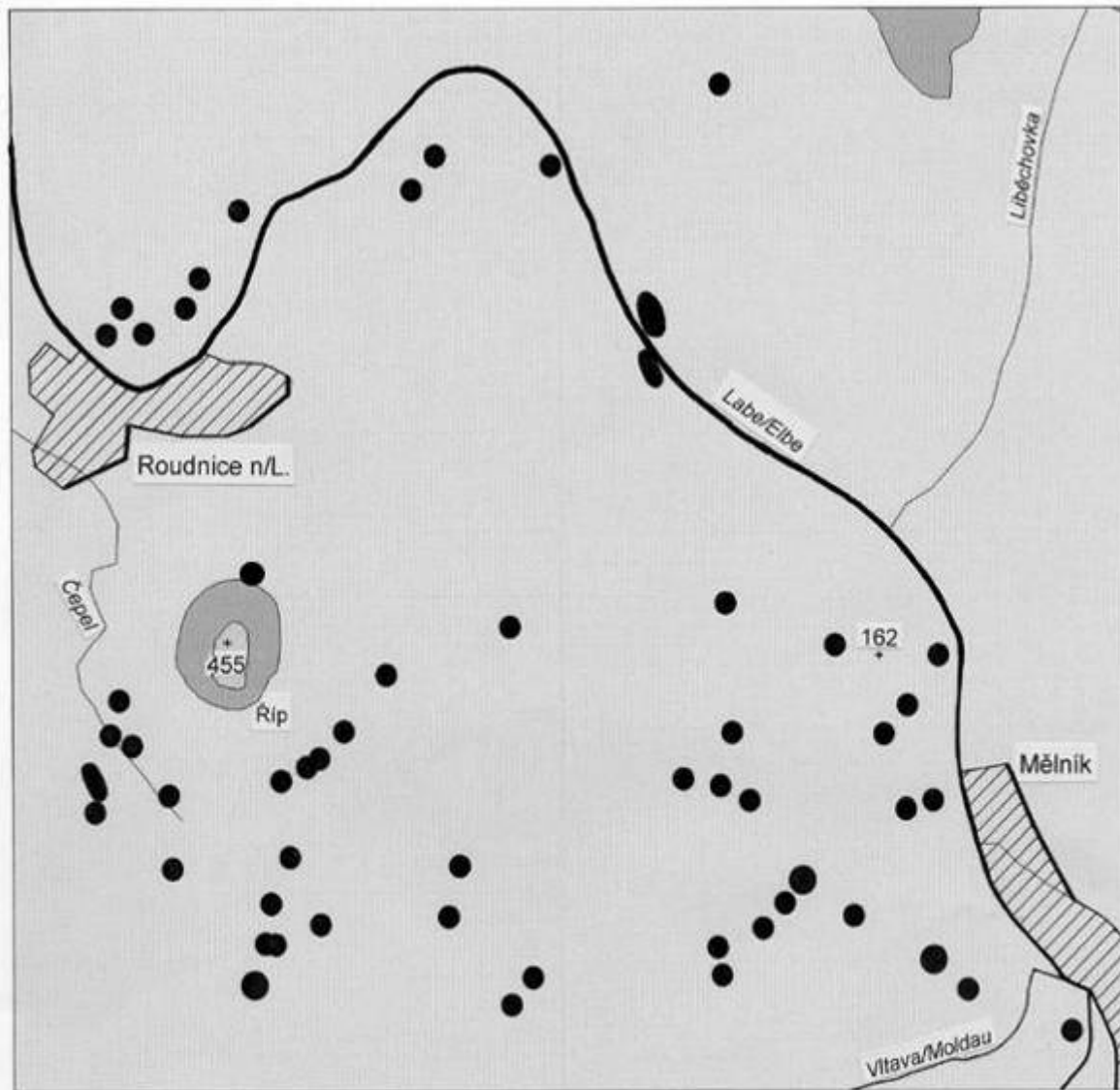
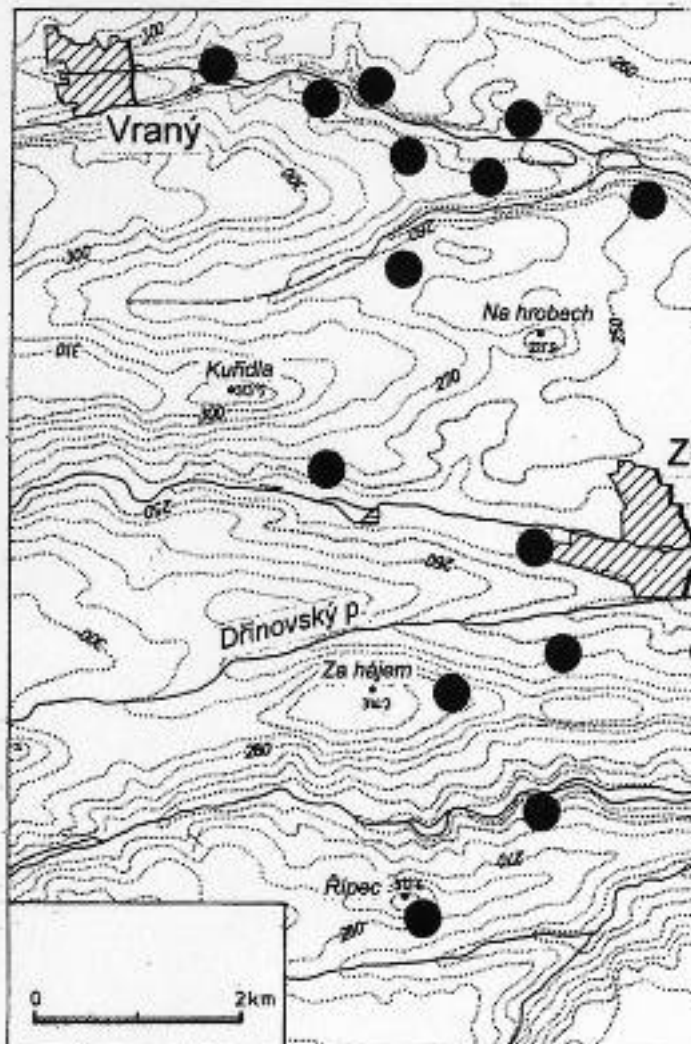
Enclosing Ditches

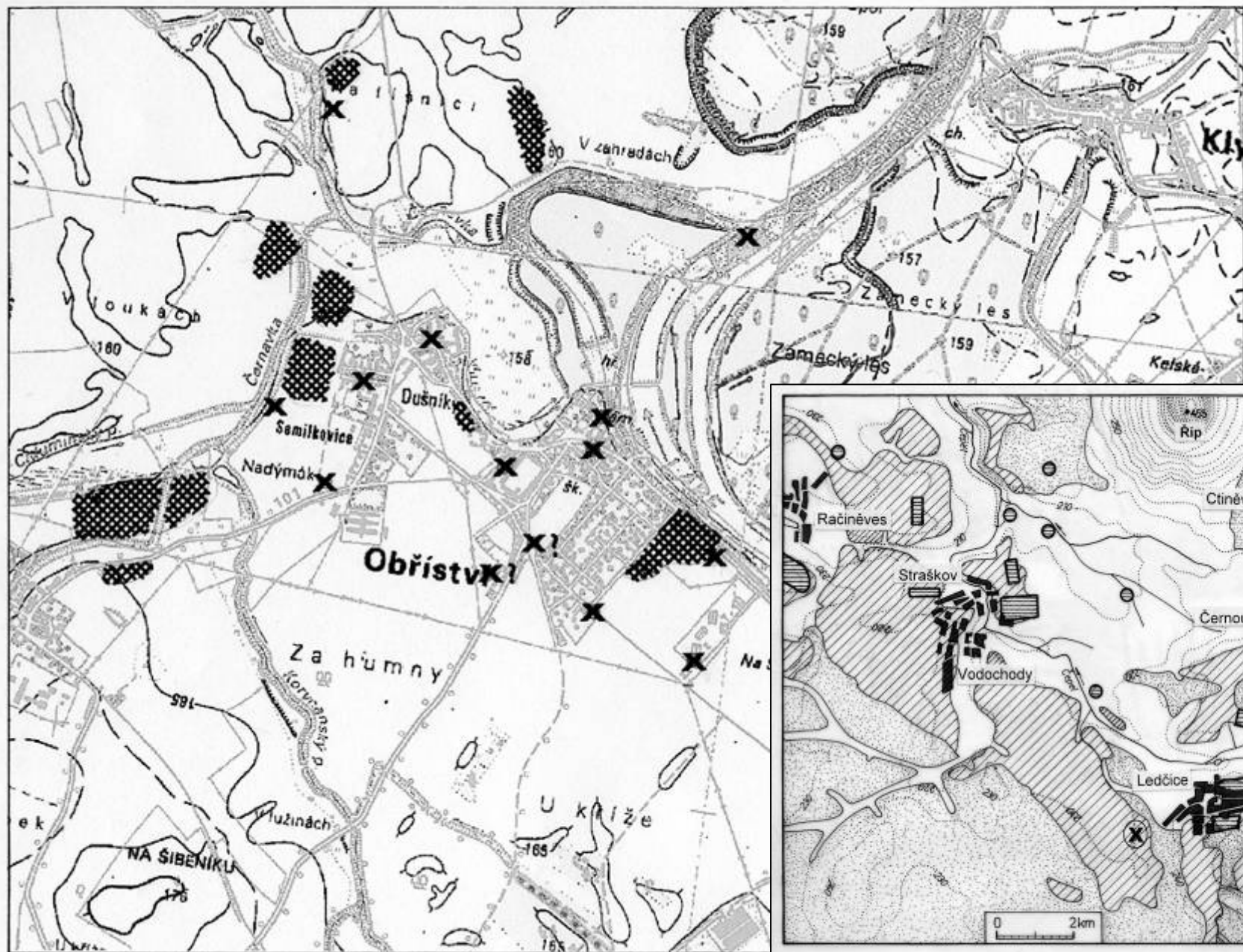

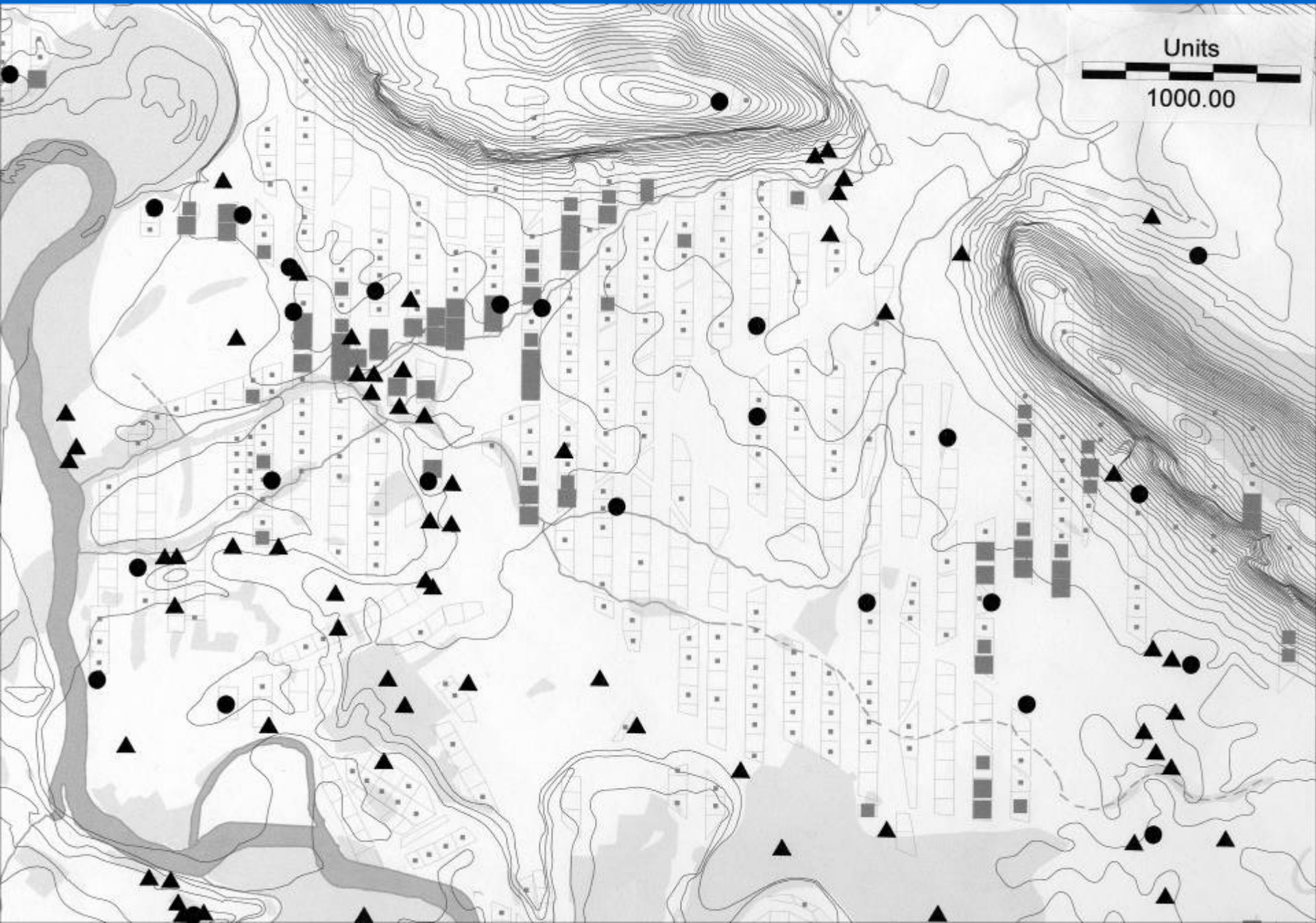

MACULAE

Number

single (I.)

cluster (II.)

Structure of maculae feature components

random distribution (II.1.)

system (line, circle) (II.2.)

Plan

regular (C.1.)

irregular (C.2.)

circle (C.1.1.)

rectangular (C.1.2.)

square (C.1.2.1.)

oblong (C.1.2.2.)

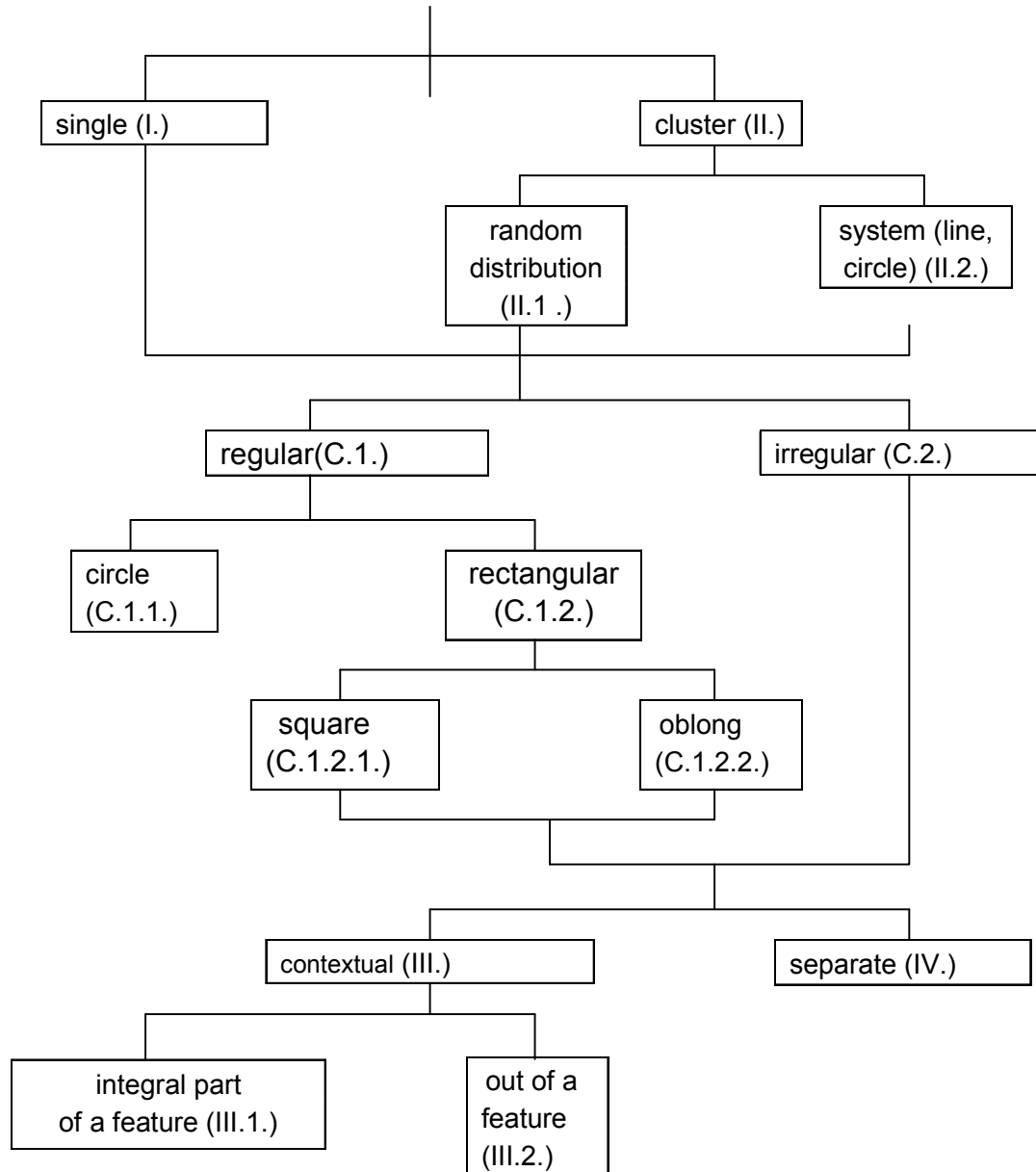
Position

contextual (III.)

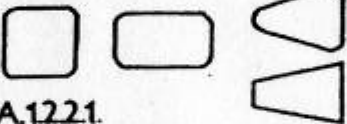
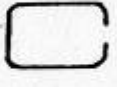
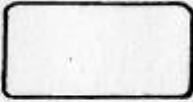
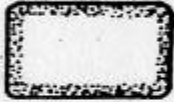
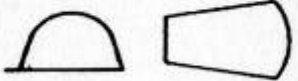
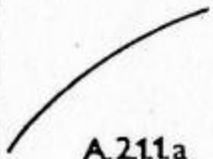
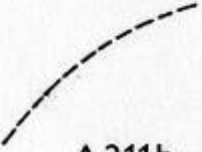
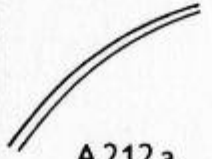

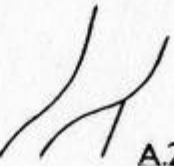
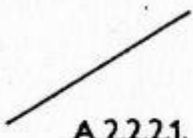
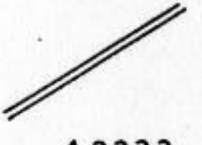
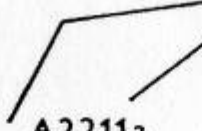

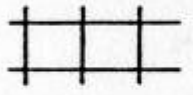
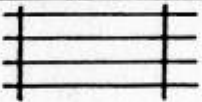

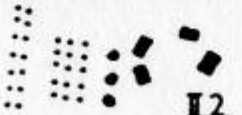

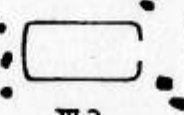
separate (IV.)

integral part of a feature (III.1.)

out of a feature (III.2.)

Group	LINEAR FEATURES (lines and enclosures) and MACULAEE										
A.1.1.	 A.1111	 A.1112	 A.1121	 A.1122	 A.1123	 A.1124	 A.113				
A.1.2.	 A.1211	 A.1212	 A.1221			 A.1222	 A.1223a	 A.1223b			
A.1.3.	 A.13										
A.2.1.	 A.211a	 A.211b	 A.212a	 A.212b	 A.213						
A.2.2.	 A.2221	 A.2222	 A.2211a	 A.2211b	 A.2212						
B.	 B.11	 B.121	 B.122								
C.	 C.11	 C.121	 C.122	 C.2							
I.-III.	 I	 II.1		 II.2		 III.1	 III.2				

Atr. No.	Attributes of a maculae cropmark area	An area specifications
1	Size of the recorded part of a <i>maculae</i> cropmark area	small (less than 1 hectare) medium (1-5 hectares) large (over 5 hectares)
2	Probable relationship to/spatial continuation of a nearby <i>maculae</i> cropmark area	yes / no
3	Complete plan of the recorded area	yes / no
4	Number of components (<i>maculae</i> cropmark features)	x (single) xx (tens) xxx (hundreds)
5	Distance between components	long (10 meters and over) short (less than 10 meters) variable
6	Presence of pits	yes / no
7	Proportion of pits within total number of components	x (small-less than 50%) xx (medium-around 50%) xxx (large - 50-90%) xxxx (extra large - over 90%)
8	Presence of houses	yes / no

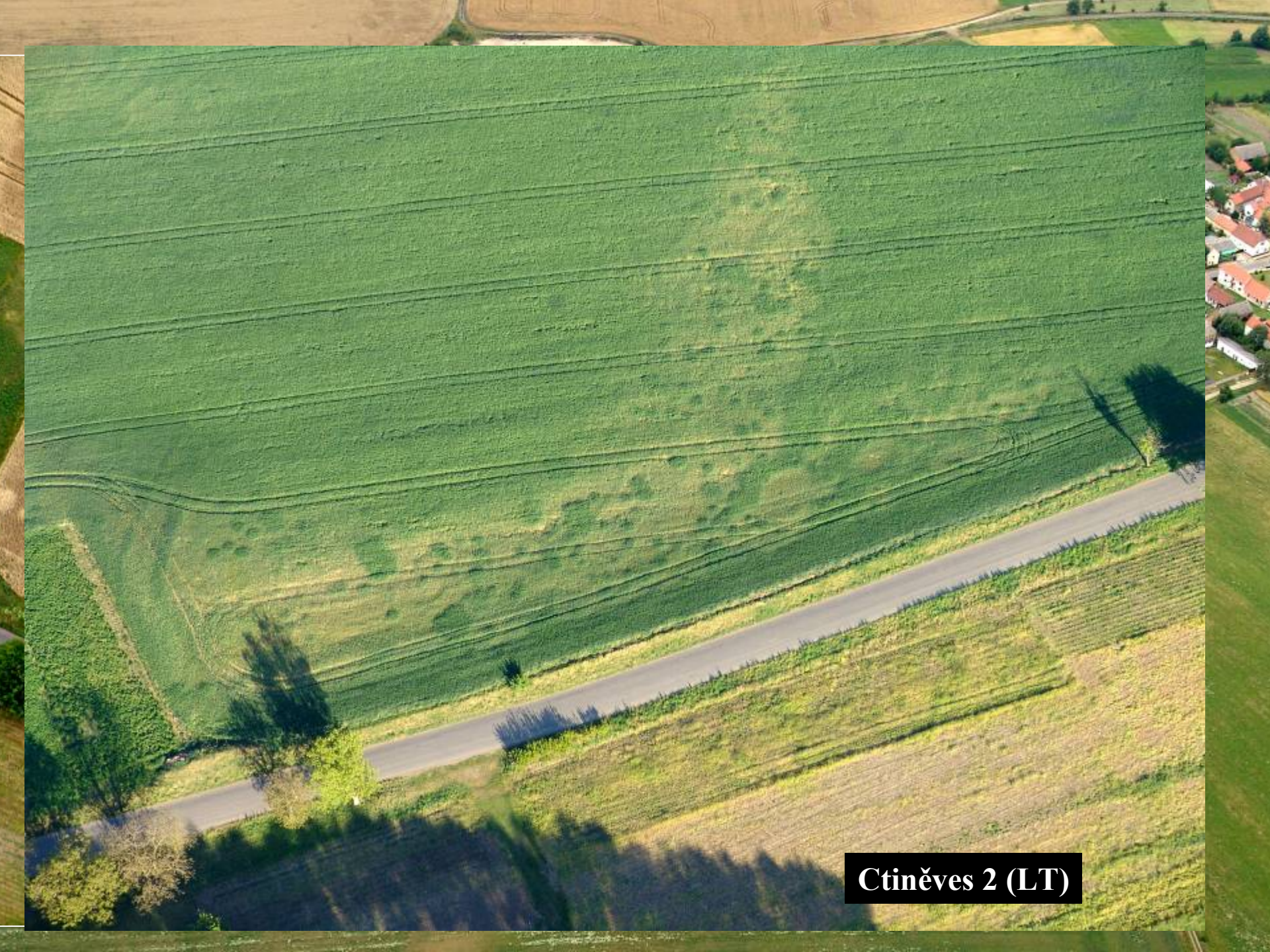

9	Proportion of houses within total number of components	x (small-less than 50%) xx (medium-around 50%) xxx (large – 50-75%) xxxx (extra large – over 75%)
10	Presence of linear unenclosing features (lines)	yes / no
11	Presence of linear enclosing features (enclosures)	Yes / no
12	Contemporaneity of two or more components (based on their spatial arrangement and affinity in size, ground-plan and orientation)	yes / no
13	Landscape setting (geomorphological types)	flood plain, (mild) slope, terrace edge, elevated plateau
14	Dating	period(s) culture(s)
15	Type of activity	residential funeral ritual other

Tab. 3.5. Basic characteristics of maculae cropmark areas.

Cropmark settl. area	RAČINĚVES 2	LEDČICE 1	LEDČICE 2	HRDLY 1	OBRĚSTVÍ 1	JŘICE 2
Attribute No.						
1	large (10 hectares)	medium (1,5 hectare)	medium (2 hectares)	large (8 hectars)	medium-large (5 hectares)	large (6 hectares)
2	no	no	yes	yes	no	no
3	yes (?)	yes (?)	no	no	no	no
4	xxx	xx-xxx	xxx	xx-xxx	xx	xx-xxx
5	variable	variable	short	variable	variable	variable
6	yes	yes	yes	yes	yes	yes
7	x	x	xxxx	xxx	x	xx
8	yes	yes	yes	yes	yes	yes
9	xxx	xxx	x	x	xxxx	xx
10	yes	no	yes	yes	no	no
11	no	yes	yes	yes	no	yes
12	yes	yes	yes	yes	no	yes
13	elevated plateau - slope	slope	elevated plateau	mild slope	terrace edge	terrace edge
14	later prehistory	later prehistory	middle Bronze - late Iron Ages	early Neolithic, late Eneolithic (?)	middle Eneo- lithic (?), late Iron Age, Roman period	late Iron Age, early Middle Ages
15	residential	residential	residential burial (?)	residential burial ritual (?)	residential	residential burial

Ctiněves 2 (LT)

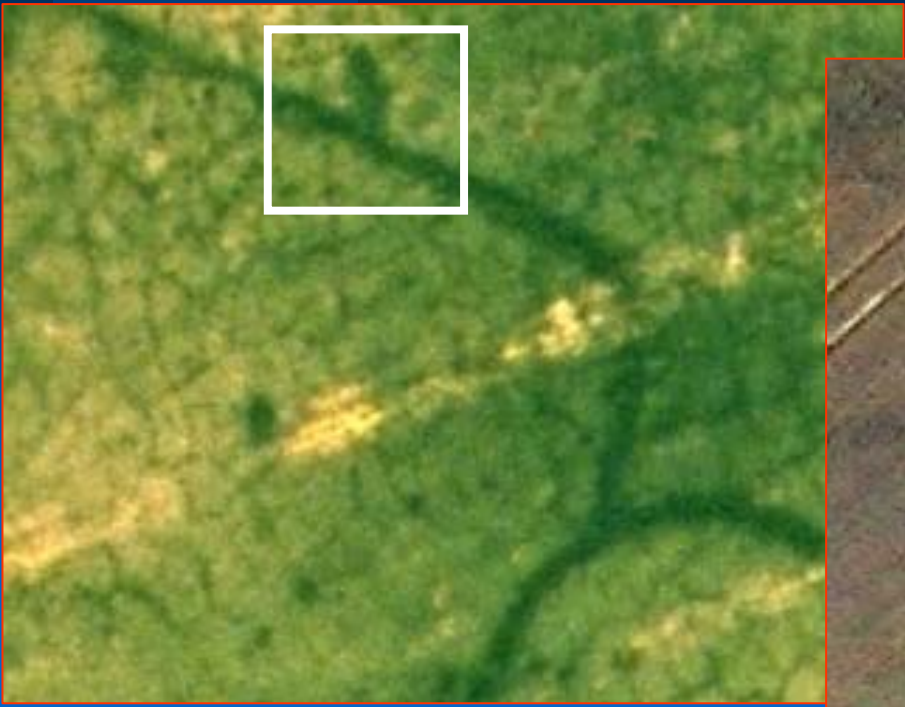

**Rozdílná viditelnost
jednoho a téhož objektu
v závislosti na vegetačním
stádiu a druhu plodiny**

Reduty u Hořína (ME)

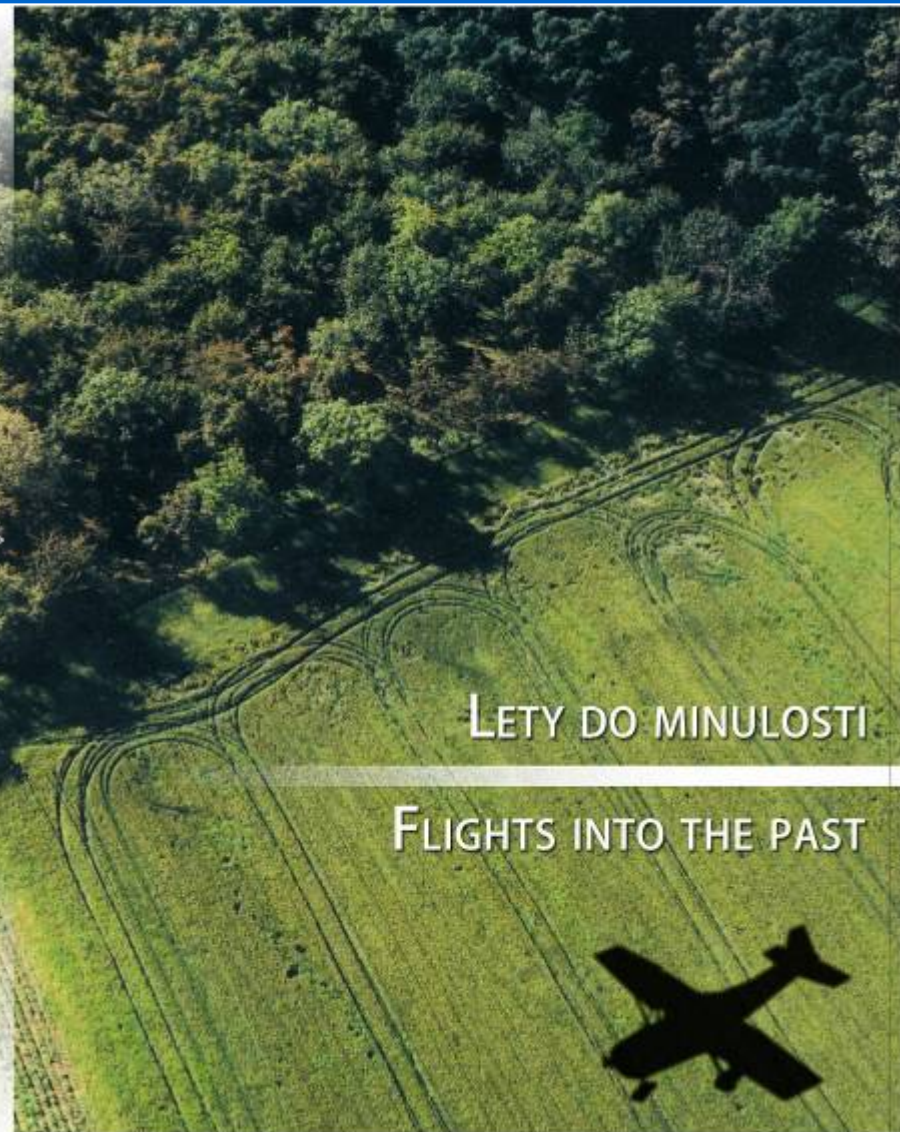
Výstavy v Národním muzeu (1997 a 2007)

FLIGHTS INTO THE PAST X LETY DO MINULOSTI

Filmový dokument (2008)

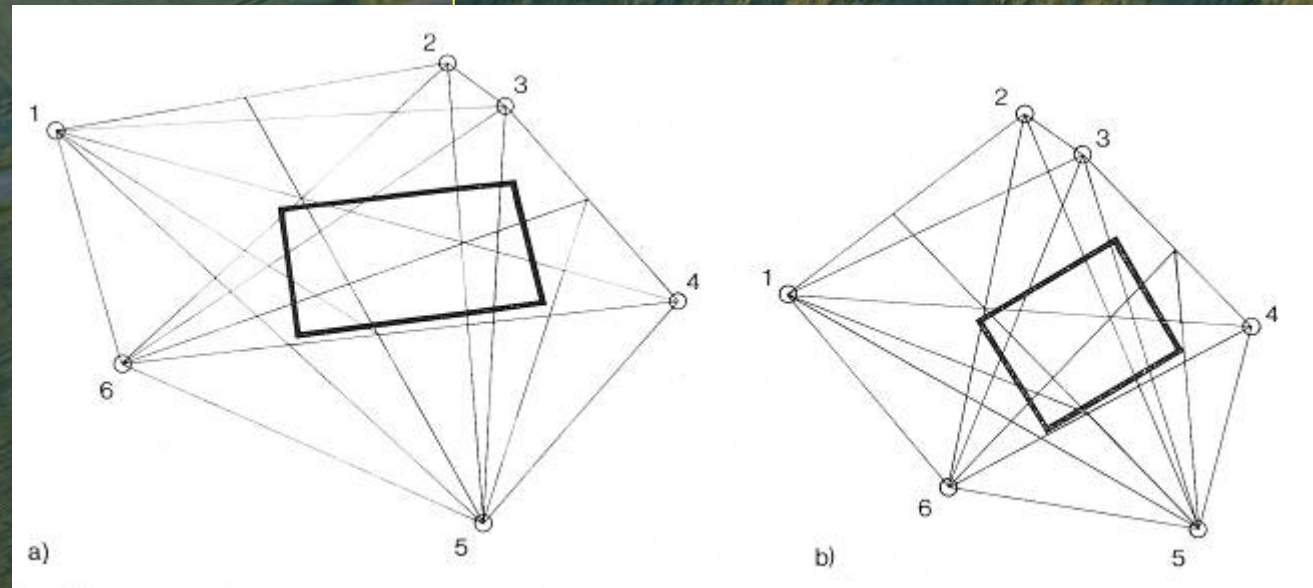
Základna: **SAZENÁ**
(letiště AK Kralupy n. Vlt.)

Praktické kurzy
(studenti archeologie ZČU)

23 6 2005

PERSPEKTIVY PROJEKTU

1. Sběr dat
2. Zpracování dat a jejich využití